

**BIULETYN
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
BADAŃ NAD WIEKIEM OSIEMNASTYM**

Nr 16

2012

POLSKIE TOWARZYSTWO BADAŃ NAD WIEKIEM OSIEMNASTYM

powstało w roku 1996

Towarzystwo jest członkiem
Société Internationale d'Étude du Dix-huitième Siècle
www.isecs.org

Adres: ul. Nowy Świat 72, p. 125
00-330 Warszawa
www.wiekosiemnasty.pl

Numer konta: PKO BP SA X Oddział Warszawa
12 1020 1013 0000 0602 0116 4359
**WALNE ZEBRANIE CZŁONKÓW ORAZ ZARZĄD
APELUJĄ O TERMINOWE REGULOWANIE SKŁADEK**

Biuletyn redaguje: Michał Zwierzykowski
e-mail: mzwi@amu.edu.pl

Okładkę projektował Mateusz Chachulski

Śp.
Profesor Jakub Goldberg (1924–2011)

Jakub Goldberg, jeden z najważniejszych badaczy dziejów polskich Żydów, urodził się w Łodzi 2 lutego 1924 r. Z nadejściem okupacji niemieckiej został zamknięty w getcie łódzkim, a potem zmuszony do niewolniczej pracy w Skarżysku. Koniec wojny zastał go w obozie koncentracyjnym Buchenwald. Po powrocie do Łodzi podjął studia na Uniwersytecie Łódzkim i tam rozpoczął pracę naukową. Doktoryzował się w 1960 r. na podstawie rozprawy *Stosunki agrarne w miastach ziemi wieluńskiej w drugiej połowie XVII i w XVIII wieku*. Był to punkt wyjścia do długoletniej pracy nad dziejami Żydów zakorzenionych w społecznościach lokalnych. Zaprowadziła go ona do słynnego stwierdzenia, że „nie ma historii Polski bez Żydów i nie ma historii Żydów bez Polski”. Interesowały go żydowskie instytucje komunalne oraz więzi polskich Żydów i polskich chrześcijan na różnych płaszczyznach – gospodarczej, społecznej, politycznej, kulturowej i nawet religijnej. Jego prace nad konwersjami w pionierski sposób ujęły problem konwertytów na katolicyzm nie jako zdrajców swojej religii, lecz bez moralizowania, jako osoby wiążące społeczności żydowskie i chrześcijańskie. Spośród licznych, cennych artykułów i książek można chyba wyróżnić wydawnictwa źródłowe. Serię *Jewish Privileges in the Polish Commonwealth: Charters of Rights Granted to Jewish Communities in Poland-Lithuania in the Sixteenth to Eighteenth Centuries* wydała Izraelska Akademia Nauk w latach 1985–2001.

Atmosfera w PRL-u lat 50. i 60. XX wieku bynajmniej nie sprzyjała rzetelnym badaniom nad wspólną przeszłością polsko-żydowską. Jakub Goldberg wyjechał do Izraela w 1967 r., zanim antysemicka nagonka osiągnęła apogeum. Został profesorem na Hebrajskim Uniwersytecie w Jerozolimie, gdzie przyczynił się do powstania Centrum Badań nad Historią i Kulturą Żydów Polskich, zostając jego dyrektorem. W latach 70. i 80. zainspirował całe pokolenie zachodnich badaczy tej problematyki. Pozostał w serdecznej kontakcie z przyjaciółmi z Polski, ale dopiero odzyskanie niepodległości przez Polskę w 1989/90 r. stworzyło warunki do pełnego docenienia jego prac w kraju ojczystym. Zgromadzona wiedza i mądrość Jakuba Goldberga mogła służyć młodszemu pokoleniom polskich badaczy. Włączył się do wielkiego rozwoju badań nad dziejami Żydów w Rzeczypospolitej Obojga Narodów, był częstym gościem konferencji i sympozjów w Polsce – w tym I Kongresu Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekami

Osiemnastym we Wrocławiu w 2006 r. W ostatnich dwóch dziesięcioleciach życia został uhonorowany wielokrotnie przez państwo polskie oraz polskie instytucje naukowe. Między innymi został doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Warszawskiego w 1992 r., członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Umiejętności w 1998 r. i członkiem zagranicznym Polskiej Akademii Nauk w 2005 r. W 2010 r. Uniwersytet Łódzki odnowił doktorat swojego wybitnego alumna.

Przez ponad dwadzieścia lat Jakub Goldberg pracował nad polskojęzycznymi źródłami do dziejów Sejmu Czterech Ziem i przygotował je do druku. Niestety, zmarł w Jerozolimie, 15 listopada 2011 r., kilka tygodni przed ukazaniem się w Wydawnictwie Sejmowym potężnego tomu dokumentów, o fundamentalnym znaczeniu dla przyszłych badań. Słowa Jego ucznia, Adama Tellera, „Kuba i jego ukochana żona, Profesor Olga Goldberg-Mulkiewicz, zawsze z ochotą przyjmowali u siebie studentów, przyjaciół i kolegów przybywających z Polski. Wraz z Jego odejściem straciliśmy nie tylko drogiego Przyjaciela i Kolegę (dla wielu również Mentora), ale bardzo oryginalnego uczonego, jedną z ostatnich żyjących więzi z tętniącym życiem światem polskich Żydów przed Holocaustem”.

(Opracowano na podstawie angielskojęzycznej noty, opublikowanej przez Profesora Adama Tellera na H-Net Judaic, oraz informacji od Profesora Tellera, wykorzystanych za jego zgodą).

[Richard Butterwick]

**Zebranie Członków
POLSKIEGO TOWARZYSTWA BADAŃ
NAD WIEKIEM OSIEMNASTYM
20 października 2011 r. na Wydziale Polonistyki
Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie**

W dniu 20 października 2011 r., w ramach programu II Kongresu Badaczy Wieku Osiemnastego, na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, o godz. 16.45, w drugim terminie (po braku quorum w pierwszym terminie) odbyło się Zebranie Członków Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym, w którym wzięło udział 60 osób. Zebranie otworzyła i objęła przewodniczenie Prezes Towarzystwa, Teresa Kostkiewiczowa. Po oficjalnym powitaniu wszystkich licznie zebranych, Pani Prezes poprosiła o akceptację zaplanowanego po-

rządki obrad oraz uwagi do protokołu z poprzedniego Walnego Zebrania Członków (opublikowanego w ostatnim numerze Biuletynu Towarzystwa). Z powodu braku propozycji i uwag przystąpiono do realizacji kolejnego punktu. Przewodnicząca obrad poprosiła o uczczenie minutą ciszy Członków Towarzystwa, którzy zmarli w minionym roku. Byli to: śp. Prof. Piotr Żbikowski, śp. Prof. Krystyna Zienkowska oraz śp. Prof. Janusz Maciejewski.

Kolejnym punktem zebrania było przedstawienie przez Sekretarza Generalnego Towarzystwa, Michała Zwierzykowskiego, sprawozdania Zarządu za miniony rok działalności Towarzystwa (3 października 2010 – 20 października 2011). W okresie sprawozdawczym Zarząd PTBnWO zebrał się trzykrotnie, w dniach 24 II, 18 V i 20 X 2011 r. W ostatnim roku zmarło troje Członków Towarzystwa. Decyzją Zarządu przyjęto 17 nowych Członków – zostali nimi: Anita Fura (Jędrzejów), Izabela Gawrońska-Meler (Jastrzębia Góra), Aleksandra Janiszewska (Warszawa), Jolanta Kowal (Rzeszów), Katarzyna Lisiecka (Poznań), Anna Łysiak-Łątkowska (Gdynia), Joanna Maciulewicz (Poznań), Magdalena Patro (Rzeszów), Joanna Szpendowska (Poznań), Przemysław Faryś (Łódź), Krzysztof Kurek (Poznań), Wojciech Sajakowski (Poznań) i Stiapan Zakharkievich (Mińsk, Białoruś). Towarzystwo liczy obecnie 196 Członków i 2 Członków Honorowych. Głównym przedmiotem zainteresowania i działań Zarządu były prace nad organizacją II Kongresu Badaczy Osiemnastego Wieku – ustalono ostatecznie liczbę i kształt poszczególnych sekcji, rozesłano niezbędne pisma kongresowe, przeprowadzono proces rejestracji uczestników i koordynację wpłat opłat wpisowych. Ukazał się kolejny, 15 numer Biuletynu Towarzystwa – niestety nie wszyscy Członkowie nadsyłają informacje na temat swojej działalności. Do ostatniego Biuletynu różnego rodzaju informacje nadeszło jedynie 80 osób. Z powodu prac nad II Kongresem skanowanie archiwalnych numerów Biuletynu zostało na pewien czas zawieszona, ale zostanie podjęte w niedalekiej przyszłości. Strona internetowa Międzynarodowego Towarzystwa zawiera już listę 174 Członków polskiego Towarzystwa – wkrótce zostanie zaktualizowana do właściwej liczby 198 Członków. Niestety, zaledwie 12 osób zareagowało na wcześniejszy apel Zarządu o załogowanie się na stronie i wpisanie informacji o prowadzonych przez siebie badaniach. Zarząd na bieżąco słuchał informacji na temat działalności Międzynarodowego Towarzystwa, podjęto decyzję w sprawie opłacania składek członkowskich za 2009 i 2010 r. Działania Zarządu zmierzające do poprawy sytuacji finansowej Towarzystwa przyniosły

pewien skutek. Decyzją Walnego Zgromadzenia w 2010 r. usunięto 15 Członków z powodu nieopłacania składek. Dwie osoby po otrzymaniu informacji o usunięciu niezwłocznie uregulowały wszystkie zaległości i zostały przyjęte ponownie w szeregi Towarzystwa. Pozostali nie zareagowali na pisemną informację o skreśleniu. Od dwóch lat wzrasta natomiast ściągalsność składek członkowskich: w 2010 r. wpłynęło 4530 zł, w 2011 r. — 5340 zł. Zaległości pozostają jednak nadal duże. Może to spowodować za kilka lat ponowną konieczność skreślenia grupy Członków zaniedbujących swoje statutowe obowiązki. Zarząd przypomina, że rozpoczynający się kolejny rok działalności Towarzystwa jest ostatnim w bieżącej kadencji, co powoduje, że kolejne Walne Zebranie Członków będzie miało charakter wyborczy.

Jako kolejny głos zabrał Skarbnik Towarzystwa, Piotr Ugniewski, który przedstawił krótką informację na temat stanu finansów. Po zakończeniu sprawozdania finansowego, zgromadzeni wysłuchali sprawozdania Komisji Wydawniczej PTBnWO, przedstawionego przez Jerzego Dygdałę [tekst sprawozdania zamieszczono niżej]. Jako kolejną głos zabrała Anna Grześkowiak-Krwawicz, Wiceprezes Towarzystwa, która przedstawiła sprawozdanie z działalności struktur międzynarodowych Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym [tekst sprawozdania przedstawiono niżej]. Poinformowała także zebranych o przygotowanej nowej stronie internetowej Towarzystwa Międzynarodowego, prosząc o większe zaangażowanie Członków PTBnWO w jej aktualizację i zamieszczanie informacji o prowadzonych badaniach. Sprawozdanie zawierało także informację o wyniku zakończonych wyborów władz naczelnych Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym, do których nie wszedł nikt z Europy Wschodniej. W sprawozdaniu z zakończonego Kongresu Międzynarodowego Towarzystwa w Grazu podkreśliła nikły udział referentów z Polski.

Po zakończeniu części sprawozdawczej Przewodnicząca zaproponowała głosowanie nad przyjęciem sprawozdań. W ich wyniku oba sprawozdania zostały przyjęte przez aklamację.

Po przyjęciu sprawozdań Przewodnicząca obrad udzieliła głosu Michałowi Zwierzykowskiemu, który przedstawił list intencyjny, podpisany przez władze Wydziału Filologii Polskiej i Klasycznej oraz Wydziału Historycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz komitet inicjatywny, w sprawie propozycji organizacji kolejnego, III Kongresu Badaczy Wieku Osiemnastego w 2016 r. w Poznaniu. Na wniosek Przewodniczącej poddano propozycję pod głosowanie i została przyjęta przez aklamację.

Na koniec Przewodnicząca Zebrania poprosiła o zgłaszanie wolnych wniosków. Jako pierwszy głos zabrał Marek Dębowski, organizator II Kongresu w Krakowie, który poinformował zebranych, że teksty referatów wygłoszonych podczas obrad zostaną opublikowane w 2013 r., dzięki pozyskanym na ten cel środkom finansowym. Objętość nadsyłanych do początku 2012 r. tekstów nie powinna przekraczać 10 stron maszynopisu. Głos zabrał również Paweł Kaczyński, który w związku ze zgłaszaną przez Skarbnika, Piotra Ugniewskiego, kwestią słabej ściągłości składek, zaproponował, aby zrezygnować z wydawania Biuletynu w wersji drukowanej. W odpowiedzi Piotr Ugniewski podkreślił, że wartość wersji drukowanej Biuletynu jest zbyt duża (m.in. jego egzemplarze są we wszystkich ważniejszych bibliotekach naukowych, a także są formą promocji działań Towarzystwa), aby z niej zrezygnować. W związku z tym Kazimierz Puchowski zaproponował, aby pobierać opłatę (np. 10 zł) za każdy egzemplarz Biuletynu. Sekretarz Generalny Towarzystwa Michał Zwierzykowski przypomniał, że Członkowie otrzymujący Biuletyn płacą na jego wydawanie składkę, a ponadto Towarzystwo, zgodnie ze swoim statutem jest organizacją non profit. Po tym wyjaśnieniu Kazimierz Puchowski zaapelował do Członków Towarzystwa, aby wpłacali od razu składkę bieżącą oraz składkę na kolejny rok. Marian Drozdowski dodał, że można rozesłać pisma przypominające o zaległościach. Michał Zwierzykowski przypomniał, że akcja tego typu została już przeprowadzona oraz że w ubiegłym roku usunięto kilkunastu Członków z największymi zaległościami.

Po zakończeniu wolnych głosów Przewodnicząca Zebrania Teresa Kostkiewiczowa zamknęła obrady i pożegnała uczestników, apelując jednocześnie o równie liczny udział w Zebraniu Sprawozdawczo-Wyborczym w kolejnym roku.

protokółował

Michał Zwierzykowski

Sekretarz Generalny Towarzystwa

Sprawozdanie Komisji Wydawniczej Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym

Komisja powołana na zebraniu wyborczym Towarzystwa w dniu 21 listopada 2008 r., po rezygnacji Zofii Rejman, składa się obecnie z trzech członków: Jerzego Dygdały — przewodniczącego (jedno-

cznie członka Zarządu Towarzystwa), Adama Danilczyka i Magdaleny Górskiej. Komisja odbyła jedno spotkanie, na którym omówiono jej dotychczasową działalność. Wskazano na wciąż utrzymujące się trudności z pozyskiwaniem nowych tekstów. Zastanawiano się też nad przyjmowaniem zbiorów studiów częściowo już publikowanych w czasopiśmie naukowych – przypomniano, iż początkowym założeniem było wydawanie wybitnych prac monograficznych i źródeł. Postawiono pytanie, czy podejmować zabiegi zmierzające do nowego opracowywania tekstów źródłowych już wydawanych w XIX i 1. poł. XX wieku, a także, czy nie można byłoby zamawiać niewielkich opracowań popularno-naukowych (do 100 stron), np. biografii znanych polityków, pisarzy, działaczy oświatowych itp.?

Członkowie Komisji nadal podejmują indywidualne zabiegi o pozyskanie tekstów do „Biblioteki Badań nad Wiekiem Osiemnastym”. W 2011 r. opublikowano (przy współdziale Wydawnictwa DiG) książkę *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, pod red. Teresy Kostkiewiczowej, jako nr V Studiów „Biblioteki Badań nad Wiekiem Osiemnastym” (pokłosie sesji naukowej).

W połowie 2011 r. została przekazana do „Biblioteki...” kolejna pozycja. Jest to edycja listów komisarzy i oficjalistów do księżny Anny z Sanguszków Radziwiłłowej z 1733 r. (*Codzienne kłopoty, wielkie interesy i podwójna elekcja. Korespondencja radziwiłłowskich urzędników z księżną Anną z Sanguszków Radziwiłłową i jej synem Michałem Kazimierzem z 1733/1734 roku*, przygotowana przez Jerzego Dygdałę z Torunia (do serii „Źródła”) dla Wydawnictwa DiG.

Do Wydawnictwa Instytutu Badań Literackich przekazano ponadto zbiór studiów Bożeny Mazurkowej z Katowic, *Weksle prawdy i nieprawdy. Studia literackie o książce i poezji oświeceniowej*. W 2012 r. zapewne złożony zostanie tekst Kazimierza Maliszewskiego z Torunia *Z dziejów życia kulturalnego i umysłowego Londynu w dobie oświecenia (1689–1800). Zagadnienia wybrane* (ok. 200 stron).

W tej sytuacji można stwierdzić, że trudności z kontynuacją serii „Biblioteka Badań nad Wiekiem Osiemnastym. Studia i Źródła” zostały w jakiejś mierze przezwyciężone. W dalszym ciągu Komisja apeluje jednak o dostarczanie nowych tekstów. Dlatego też nadal zachęcamy Członków Towarzystwa do zgłaszania do naszej serii swoich prac monograficznych i edycji źródłowych.

[Jerzy Dygdała]

**Sprawozdanie z obrad Komitetu Wykonawczego
International Society for Eighteenth-Century Studies
Société International d'étude du Dix-huiti me Si cle
Graz, 24 lipca 2011**

Spotkanie towarzyszyło w tym roku Kongresowi Badaczy Wieku XVIII, który odbywał się w dniach 25–31 lipca, a którego gospodarzem był Uniwersytet w Grazu. Kongres miał dwa tematy: *Time in the Age of the Enlightenment: Situating the Present, Imagining the Future* oraz *Central and Eastern Europe during the Enlightenment*. Zgodnie z tradycją, oprócz sekcji mieszczących się w wiodącej tematyce, na obrady złożyły się także sekcje poświęcone wszelkim aspektom szeroko rozumianej kultury oświecenia.

Jak zwykle Kongresowi towarzyszyły wybory nowego Komitetu Wykonawczego. Nowym prezesem ISECS został Marc-André Bernier (Kanada), pierwszym wiceprezesem Hans-Jürgen L sebrink (Niemcy), sekretarzem generalnym Anne-Mari Mai (Dania), skarbnikiem Byron Wells (Stany Zjednoczone). Pełny skł d Komitetu Wykonawczego można zobaczyć na stronie Towarzystwa <http://www.isecs.org>. W elektronicznym głosowaniu wzięło udział zaledwie 18% członek w polskiego Towarzystwa, czyli mniej więcej 30 osób.

W związku z końcem kadencji obrady Komitetu Wykonawczego były swego rodzaju podsumowaniem działań w ciągu ostatnich czterech lat. Za największy sukces odchodzący prezes Keith Baker uznał stworzenie nowoczesnej i aktualizowanej na bieżąco strony ISECS oraz pokonanie wreszcie nieustannych trudności i opracowanie aktualnego repertorium badaczy wieku XVIII. Prezes podkreślił ogromne zasługi w obu tych przedsięwzięciach Pascala Bastien z Université du Quebec. Za kolejny sukces uznał współpracę z Towarzystwem austriackim, czego efektem było zorganizowanie Kongresu w Grazu. Za g wny problem uznał zmniejszanie się liczby członek w towarzystw narodowych, szczególnie tych największych — we Francji, Wielkiej Brytanii, Włoszech i w Stanach Zjednoczonych. Podsumowano także inne formy aktywności Towarzystwa — konferencje towarzyszące obradom Komitetu Wykonawczego, seminaria młodszych badaczy wieku osiemnastego itd.

Sprawy finansowe Towarzystwa nie przedstawiają się źle, choć w roku 2011 rezerwa finansowa zmniejszyła się z 55 tys. GBP do 34 tys. Miało to związek z dużymi wydatkami na Kongres. Przede wszystkim były to stypendia dla uczestników — przyznano ich 78 (w sumie 31 tys. GBP wkł d ISECS, Towarzystw narodowych i Uniwersytetu w Graz), z czego

zaledwie 3 (!) dla badaczy z Polski. Zaskakuje niestychanie mała liczba zgłoszeń, a co za tym idzie żałośnie mały udział w Kongresie badaczy z Polski – na blisko tysiąc uczestników, mniej niż dziesięć osób. Pozostałe koszty to obsługa strony internetowej, seminarium młodych badaczy w Belfaście (3800 GBP) i inne drobne wydatki. Obsługę administracyjną Towarzystwa zapewnia bezpłatnie Voltaire Foundation.

Następny Kongres organizowany wspólnie przez Towarzystwo Belgijskie i Holenderskie ma odbyć się w roku 2015 w Rotterdamie, a jego hasłem będzie *Opening Markets: Trade and Commerce in the Age of Enlightenment*.

[Anna Grześkowiak-Krwawicz]

Nowi Członkowie PTBnWO

Ewa Maria Barylewska-Szymańska

Alicja Bielak

Monika Jusupovič

Piotr Kociumbas

Piotr Lewicz

Andrzej Macuk

Piotr Paluchowski

Bożena Popiołek

Halina Rusińska-Giertych

Agnieszka Szwach

Kamila Szymańska

Katarzyna Wagner

PRACE OPUBLIKOWANE PRZEZ CZŁONKÓW TOWARZYSTWA W ROKU 2011

(Wykaz obejmuje prace w części lub całości odnoszące się
do wieku XVIII i początków wieku XIX)

KSIĄŻKI

Książki wydane pod patronatem Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym

Przyjemność w kulturze epoki rozumu, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, Wydawnictwo DIG, ss. 332; „Biblioteka Badań nad Wiekiem Osiemnastym”, Studia nr V.

Bożena Mazurkova, *Weksle prawdy i nieprawdy. Studia literackie o książce oświeceniowej*, Warszawa 2011, Wydawnictwo IBL PAN, ss. 300; „Biblioteka Badań nad Wiekiem Osiemnastym”, Studia nr VII.

Komisja Wydawnicza zaprasza do składania propozycji publikacji
w ramach Studiów i Źródeł
„Biblioteki Badań nad Wiekiem Osiemnastym”.

Pozostałe książki

Alina Aleksandrowicz

— *Różne drogi do wolności. Puławy Czartoryskich na przełomie XVIII i XIX wieku. Literatura i obyczaj*, Puławy 2011, Towarzystwo Przyjaciół Puław, ss. 357 + ilustracje.

Regina Bochenek-Franczakowa

— *Raconter la Révolution*, Leuven–Paris–Dudley MA 2011, Peeters, ss. 265; Seria: La République des Lettres, 42.

Richard Butterwick

— *The Polish Revolution and the Catholic Church, 1788–1792. A Political History*, Oxford 2011, Oxford University Press, ss. 391.

Roman Doktor

— *Krasicki nasz powszedni*, Lublin 2011, Wydawnictwo KUL, ss. 392.

Karin Friedrich

- *Brandenburg-Prussia, 1466–1806. The Rise of a Composite State*, 2011, Palgrave, ss. 157.

Anna Grześkowiak-Krwawicz

- *Gulliver in the Land of Giants. A Critical Biography and the Memoirs of the Celebrated Dwarf Joseph Boruwlaski*, Ashgate 2012, ss. 155.

Paweł Matyszewski

- *Podróż Monteskiusza. Biografia przestrzenna*, Lublin 2011, Wydawnictwo KUL, ss. 406.

Wojciech Piotrowski

- *Słownik elit dawnych ziem wschodniej Rzeczypospolitej*, t. 2 (I–Ł), Łódź 2011, Wydawnictwo Naukowe Piotrkowskie, wydawnictwo ASTRA, ss. 362.

Dariusz Rolnik

- *Portret szlachty czasów stanisławowskich, epoki kryzysu, odrodzenia i upadku Rzeczypospolitej w pamiętnikach polskich*, wydanie II, Katowice 2011, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, ss. 615.

Agnieszka Śniegucka

- *Wśród oświeconych. Studia i eseje o literaturze wieku rozumu*, Warszawa 2011 [druk 2012], Wydawnictwo Sowa, ss. 192.

Ferenc Tóth

- *Un diplomate militaire français en Europe orientale à la fin de l'ancien régime. François de Tott (1733–1793)*, Istanbul 2011, Editions Isis, ss. 290.
- *La guerre des Russes et des Autrichiens contre l'Empire ottoman 1736–1739*, Paris 2011, Ed. Economica, ss. 146.

PRACE ZBIOROWE

- *Bracia Załuscy — ich epoka i dzieło. Zbiór studiów*, red. D. Dukwicz, Warszawa 2011, Wydawnictwo Biblioteki Narodowej, ss. 240.
- *Długie trwanie. Różne oblicza klasycyzmu*, red. R. Dąbrowski, B. Dopart, Kraków 2011, Księgarnia Akademicka, ss. 278.
- *La pensée militaire hongroise à travers les siècles*, red. H. Coutau-Bégarie, F. Tóth, Paris 2011, Ed. Economica.

- *Liublino unija: idėja ir jos tęstinumas / Unia Lubelska: idea i jej kontynuacija*. Mokslinių straipsnių rinkinys / Materiały z międzynarodowej konferencji naukowej. Sudarytojai/Opracowanie Liudas Glemža, Ramunė Šmigelskytė-Stukienė, Vilnius 2011, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, ss. 446.
- *Rok 1809 w literaturze i sztuce*, red. B. Czwońnog-Jadczak, M. Chachaj, Lublin 2011, Wydawnictwo UMCS, ss. 230; Seria wydawnicza: *Obrazy kultury polskiej*, t. 22.
- *Stanisław August. Ostatni król Polski. Polityk, mecenas, reformator 1764–1795*, red. A. Sołtys, Warszawa 2011, Zamek Królewski w Warszawie.
- *W kręgu badaczy dziejów politycznych XVIII wieku: Józef Feldman — Emanuel Rostworowski — Jerzy Michalski*, red. W. Kriegseisen, Z. Zielińska, Warszawa 2010.

EDYCJE ŹRÓDŁOWE

- *„Dług śmiertelności wypłacić potrzeba”*. Wybór testamentów mieszczan krakowskich z XVII–XVIII wieku, wyd. E. Danowska, Kraków 2011, Wydawnictwo Polskiej Akademii Umiejętności, ss. 235.
- *Lustracja województw Prus Królewskich*, t. III: *Województwo malborskie*, Aneks: *Inwentarz zamku malborskiego 1764*, Toruń 2011, ss. 134 [Fontes TNT, nr 103].
- Mikes Kelemen, *Lettres de Turquie*, red. J. Bérenger, T. Fouilleul, K. Kaló, F. Tóth, G. Tüskés, Paris 2011, Honoré Champion, ss. 384.
- *Opisanie krótkie niektórych interesów wewnętrznych najjaśniejszej Rzeczypospolitej Polskiej w roku 1762 [...] oraz Mowa jm. księdza Józefa Andrzeja Załuskiego biskupa kijowskiego i czernichowskiego, miana podczas senatus consilium warszawskiego die 25 novembris 1762*, wstęp i oprac. M. Wyszomirska, A. Pełakowski, Kraków 2011, Księgarnia Akademicka, ss. 57.
- Stanislas Auguste, *Memoires*, wyd. A. Grześkowiak-Krwawicz, D. Triaire, Paris 2012, Institute d’Études Slaves, Société Historique et Littéraire Polonaise, ss. 864.
- *Wiersze imieninowe poetów z drugiej połowy XVIII wieku*, wstęp, wybór tekstów i oprac. B. Wolska, B. Mazurkova, T. Chachulski, Warszawa 2011, Wydawnictwo IBL PAN, ss. 320.
- Wilhelm von Humboldt, *Uwagi Niemca o sztuce scenicznej francuskich aktorów tragicznych*, wstęp, przekład i opracowanie tekstu M. Dębowa-

ski, Wydawnictwo *Słowo obraz terytoria*, Gdańsk 2010; seria Theatroteka — źródła i materiały do historii teatru pod red. Dobrochny Ratajczakowej.

ARTYKUŁY

Alina Aleksandrowicz

- „*Prawdziwie rycerskie igrzyska*”, [w:] *Rok 1809 w literaturze i sztuce*, red. B. Czwornóg-Jadczak, M. Chachaj, Lublin 2011, s. 137–150.
- *Uroczystości puławskie roku 1809*, *Studia Puławskie*, 11 (2010) [druk 2011], s. 7–20.
- *Zwycięski pochód złotych i białych orłów. Nowy etos patriotyczny roku 1809*, [w:] *Rok 1809 w literaturze i sztuce. Obrazy kultury polskiej*, red. B. Czwornóg-Jadczak, M. Chachaj, Lublin 2011, s. 13–29.

Marek Blaszkę

- *Koncepcja człowieka moralnego Jana Henryka Pestalozziego*, [w:] *Człowiek i jego pojęcia*, red. L. A. Zachariasz, Rzeszów 2011, s. 237–259.
- *Upust krwi w medycynie osiemnastowiecznej na podstawie vademecum medycznego Simon-August-André-David Tissota, „Rady dla społeczeństwa względem zdrowia jego”*, *Zamojskie Studia i Materiały, Seria Fizjoterapia*, 13 (2011), z. 1 (34), s. 117–134.

Richard Butterwick

- „*Światło i płomień*”. *Formacja Stanisława Antoniego Poniatowskiego*, [w:] *Stanisław August. Ostatni król Polski. Polityk, mecenas, reformator 1764–1795*, red. A. Sołtys, Warszawa 2011, s. 32–40.
- *Konstytucja 3 Maja na tle nowożytnej Europy — synteza republikańizmu i monarchizmu*, [w:] *Lex est Rex in Polonia et in Lithuania. Tradycje prawnoustrojowe Rzeczypospolitej — doświadczenie i dziedzictwo*, red. A. Janiewicz, 2 wyd., Warszawa 2011, s. 157–175.

Tomasz Chachulski

- *Elegijne przyjemności*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 93–101.
- *Konstancija Benislavska*, [w:] *Senosios lietuvos literatūra 1253–1795*, sudarė Sigita Narbutas, Vilnius 2011, s. 279–286.
- *O humanistycznej świadomości filologicznej w dobie Oświecenia*, [w:] *Humanizm i filologia*, red. A. Karpiński, Warszawa 2011, s. 355–411; Hu-

manizm — idee, nurty i paradygmaty humanistyczne w literaturze polskiej. *Syntezy*, t. VII.

- *O wydawaniu utworów powstałych w XVIII i na początku XIX wieku, Wiek Oświecenia*, 27 (2011), s. 72–83.
- *Recenzja dorobku naukowego prof. dr hab. Teresy Kostkiewiczowej, przygotowana w związku z postępowaniem o nadanie Jej tytułu doktora honoris causa Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II*, [w:] *Profesor Teresa Kostkiewiczowa, historyk literatury, doktor honoris causa*, Lublin 2011, s. 9–17.

Marcin Cieński

- *O polskich współczesnych wydaniach dzieł literatury europejskiej XVIII wieku, Wiek Oświecenia*, 27 (2011), s. 122–133.
- *Przyjemności parkowe i ogrodowe w życiu i literaturze polskich oświeconych*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 53–62.

Maria Czeppe

- *Autoportret paniński anno 1811. Marianna Trzebińska*, [w:] *Spółczesność, kultura, inteligencja. Studia historyczne ofiarowane profesor Irenie Homoli-Skąpskiej*, red. E. Orman, G. Nieć, Kraków 2009, s. 167–176.
- *Biografistyka w twórczości Emanuela Rostworowskiego i Jerzego Michalskiego*, [w:] *W kręgu badaczy dziejów politycznych XVIII wieku. Józef Feldman — Emanuel Rostworowski — Jerzy Michalski*, red. Z. Zielińska, W. Kriegseisen, Warszawa 2010.
- *Szaniawska Anna*, PSB, t. XLVII/1 (z. 192), Warszawa–Kraków 2010.
- [wspólnie z A. Haratymem] *Szczeniowski Onufry*, PSB, t. XLVII/2 (z. 193), Warszawa–Kraków 2010.
- *Szczurowski Ignacy*, PSB, t. XLVII/4 (z. 195), Warszawa–Kraków 2011.

Barbara Czwórónóg-Jadczak

- *Rok 1809 w poezji polskiej. Dokumentaryzm i retoryczność. Koźmian — Osiński — Wężyk*, [w:] *Rok 1809 w literaturze i sztuce*, red. B. Czwórónóg-Jadczak, M. Chachaj, Lublin 2011, s. 75–89.

Ewa Danowska

- *Interczyzy, testamenty i inwentarze pośmiertne krakowskich mieszczan epoki nowożytnej jako źródło edycji*, [w:] *Teoria i praktyka edycji nowożytnych źródeł w Polsce XVI–XVIII w.*, red. A. Perłakowski, Kraków 2011, s. 219–226.

- *Nieznana karta z dziejów dóbr balickich. Inwentarz z 1778 r. w zbiorach Biblioteki Naukowej PAU i PAN, Rocznik Biblioteki Naukowej PAU i PAN w Krakowie*, 56 (2011), s. 105–133.
- *Wizyta króla Stanisława Augusta w Krakowie*, Kraków. Miesięcznik Społeczno-Kulturalny, nr 4 (78) kwiecień 2011, s. 48–49.
- *Związki Jana Śniadeckiego z Krakowem*, Kraków. Miesięcznik Społeczno-Kulturalny, nr 5 (79), maj 2011, s. 44–45.

Roman Dąbrowski

- *„Czasem prawda nie będzie podobna do wiary”. Uwagi o wyższości prawdopodobieństwa nad prawdą w estetyce oświecenia*, Konteksty Kultury 7, Kolegium Nauczycielskie w Bielsku-Białej 2011, s. 128–136.
- *„Galicja oswobodzona” Jędrzeja Świdorskiego — między poezją a historią*, [w:] *Rok 1809 w literaturze i sztuce*, red. B. Czwońnog-Jadczak, M. Chachaj, Lublin 2011, s. 59–73.
- *„Pan poematów”. Uwagi o oświeceniowej teorii epepei*, [w:] *Długie trwanie. Różne oblicza klasycyzmu*, red. R. Dąbrowski, B. Dopart, Kraków 2011, s. 93–108.

Marek Dębowski

- *Francuska szkoła aktorów*, [w:] *„Dwóchsetlecie Szkoły Dramatycznej w Warszawie 1811–2011”*, red. A. Kuligowska-Korzeniewska, Warszawa 2011, s. 41–50.
- *Kobiece alter ego „Kuzynka mistrza Rameau” albo przyjaciółka Diderota na warszawskiej scenie*, [w:] *„Portrety teatralne, piórkiem — węglem — pędzlem”*. Prace dedykowane profesor Annie Kuligowskiej-Korzeniewskiej, red. I. Jajte-Lewkowicz, M. Leyko, przy współpracy D. Leśnikowskiego, Łódź 2011, s. 44–53.
- *Rec. z: Jacques Voisine, Au tournant des Lumières (1760–1820) et autres études, Editions l’Harmattan, Paris 2010, Wiek Oświecenia, 27 (2011), s. 291–297.*
- *Z problematyki tragedii klasycznej w osiemnastym wieku albo jak Wolter zastąpił fatum ideologią*, [w:] *„Długie trwanie. Różne oblicza klasycyzmu”*, red. R. Dąbrowski, B. Dopart, Kraków 2011, s. 109–117.

Roman Dąbrowski

- *Ignacy Krasicki w gombrowiczowskim nastroju*, „Lamus” Pismo kulturalno-artystyczne, 2/6 (2010).
- *Pokora wobec natury piękna. „Do Piękności”*, [w:] *Czytanie Książnika*, red. B. Mazurkowska, T. Chachulski, Warszawa 2010.

Dorota Dukwicz

- *Krytyka naukowa Jerzego Michalskiego*, [w:] *W kręgu badaczy dziejów politycznych XVIII wieku: Józef Feldman – Emanuel Rostworowski – Jerzy Michalski*, red. W. Kriegseisen, Z. Zielińska, Warszawa 2010, s. 137–160.
- *The Internal Situation in the Polish-Lithuanian Commonwealth (1769–1771) and the Origins of the First Partition (In the Light of Russian Sources)*, *Acta Poloniae Historica*, 103 (2011), s. 67–84.

Jarosław Dumanowski

- *Kwestia smaku. Kulinarne fascynacje oświecenia*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 181–194.
- *O lekturze i edycji dawnych książek kucharskich*, *Wiek Oświecenia*, 27 (2011), s. 99–120.

Jerzy Dygdała

- [wspólnie z Bogusławem Dygdałą] *Szlacheckie i magnackie fundacje sakralne w diecezji chełmińskiej od schyłku XVI do XVIII wieku*, [w:] *Fundator i mecenas. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku*, red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz, Białystok 2011, s. 309–322.
- *Danziger Einkäufe und Ausgaben des Bischofs Adam Stanisław Grabowski Mitte des 18. Jahrhunderts*, *Studia Maritima*, 24 (2011), s. 87–100.
- *Jeszcze o nazwach dwóch części Prus w XVIII wieku*, *Czasy Nowożytności*, 24 (2011), s. 91–104.
- *Postawa polityczna Zatuskich w dobie bezkrólestwa i podwójnej elekcji z lat 1733–1736*, [w:] *Bracia Zatuscy – ich epoka i dzieło. Zbiór studiów*, red. D. Dukwicz, Warszawa 2011, s. 11–27.
- *Z doświadczeń edytora osiemnastowiecznych lustracji i inwentarzy – czy instrukcja wydawnicza jest w ogóle potrzebna?*, [w:] *Teoria i praktyka edycji nowożytnych źródeł w Polsce (XVI–XVIII w.)*, red. A. Perłakowski, Kraków 2011, s. 143–158.
- *Z życia towarzyskiego polskich elit szlachecko-magnackich w Gdańsku w połowie 1757 roku (Przebendowscy, Adam Kazimierz Czartoryski i wielu innych)*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 207–219.

Maciej Forycki

- *De la fraternité à la supériorité. Les origines mythiques des peuples slaves*, *Revista de Historiografia*, 15 (2011), s. 51–57.
- *La noblesse polonaise dans l'Encyclopédie de Diderot et d'Alembert*,

- [w:] *Les Aristocraties en Europe du Moyen Âge à nos jours*, red. P. Werly, Strasbourg 2011, s. 195–202.
- [razem z A. Jakuboszczak], *Reformator z za grobu. Jan Zamoyski w pismach politycznych doby Sejmu Wielkiego*, [w:] *Polska–Francja–Europa. Studia z dziejów Polski i stosunków międzynarodowych*, red. M. Forcyki, A. Jakuboszczak, J. Jurkiewicz, I. Kraszewski, M. Pukianiec, Poznań 2011, s. 485–493.
  - Rec. z: Paweł Matyaszewski, *Podróż Monteskiusza. Biografia przestrzenna*, Lublin 2011, Wydawnictwo KUL, ss. 406 — Śląski Kwartalnik Historyczny „Sobótka”, 66 (2011), z. 4, s. 126–129.

Karin Friedrich

- *Von der religiösen Toleranz zur gegenreformatorischen Konfessionalisierung: Konfessionelle, regionale und ständische Identitäten im Unionsstaat* (rozdział 3.d.), [w:] *Polen in der europäischen Geschichte. Ein Handbuch in Vier Bänden*, wyd. M. G. Müller, tom wydany przez Hans-Jürgen Bömelburg, t. II: *Die Frühe Neuzeit*, Stuttgart 2012.
- *Szlachta, mieszczaństwo i monarchia w Rzeczypospolitej Obojga Narodów: przypadek miast Prus Królewskich w latach 1454–1772/93*, [w:] *Rozkwit i upadek I Rzeczypospolitej*, red. R. Butterwick, Warszawa 2010, s. 125–148.

Krzysztof Gombin

- *Fryderyka Kotowicza relacje o pobycie synów Marianny i Eustachego Potockich w Warszawie w 1763 roku*, [w:] *Architektura znaczeń. Studia ofiarowane prof. Zbigniewowi Bani w 65 rocznicę urodzin i w 40-lecie pracy dydaktycznej*, red. A. S. Czyż, ks. J. Nowiński, M. Wiraszka, Warszawa 2011, s. 448–453.
- *Lwów w ceremoniale Trybunału Koronnego prowincji Małopolskiej*, *Annales UMCS, sectio L, Artes*, v. VIII (2), 2010, s. 27–41.
- *Polska. Sztuka. Barok i Rokoko*, [w:] *Encyklopedia Katolicka*, t. XV, Lublin 2011, kol. 1214–1219.
- *Przestrzeń miejska w lubelskich uroczystościach trybunalskich czasów stanisławowskich*, [w:] *Polis — Urbs — Metropolis*, red. L. Lameński, E. Błotnicka-Mazur, Warszawa 2011, s. 125–135.

Magdalena Górka

- *Definicje i synonimy „przyjemności” w polskich i obcych słownikach XVI–XVIII wieku*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 9–32.

Anna Grześkowiak-Krwawicz

- *Idea wolności a tworzenie się wspólnoty narodowej i państwowej Rzeczypospolitej Obojga Narodów*, [w:] *Humanizm polski i wspólnoty: Naród – społeczeństwo – państwo – Europa*, red. M. Cieński, Warszawa 2010, s. 25–54.
- *Noble republicanism in the Polish-Lithuanian Commonwealth (An attempt at description)*, *Acta Poloniae Historica*, 103 (2011), s. 31–65.

Lucyna Harc

- *Historiografia Śląska XVIII wieku a kwestia tożsamości Ślązaków. Głos w dyskusji*, [w:] *Radices Silesiae – Silesiaca Radices. Śląsk: kraj, ludzie, „memoria” a kształtowanie się społecznych więzi i tożsamości (do końca XVIII wieku)* = *Schlesien: Land, Leute, memoria und die Herausbildung der sozialen Bindungen und der Identitäten (bis zum Ende des 18. Jahrhunderts)*, red. S. Rosik, T. Wünsch, Wrocław 2011 (*Radices Silesiae – Silesiaca Radices*, red. M. Bláhová, S. Rosik, T. Wünsch, vol. 1), s. 161–165.
- *Kluczowe wydarzenia w Europie w ostatniej ćwierci XVIII w. w ujęciu ówczesnych śląskich publicystów*, [w:] *Polska leży na Zachodzie. Studia z dziejów Polski i Europy dedykowane Pani Profesor Teresie Kulak*, red. W. Wrześniński, M. Masnyk, K. Kawalec, Toruń 2011, s. 640–652.
- *Wejście Śląska w obręb Korony Czeskiej a kształtowanie się regionalnej tożsamości. Próba oceny z perspektywy drugiej połowy XVIII w.*, *Śląski Kwartalnik Historyczny „Sobótka”*, 66 (2011), nr 3, s. 73–82.
- *Schlesien als Gebiet der Böhmischen Krone in der frühneuzeitlichen schlesischen Historiographie*, [w:] *Geschichte – Erinnerung – Selbstidentifikation. Die schriftliche Kultur in den Ländern der Böhmischen Krone im 14.–18. Jahrhundert*, hrsg. von L. Bobková, J. Zdichynec, unter Mitarbeit von J. Nešněrová, Z. Vašek, Praha 2011 (*Die Kronländer in der Geschichte des böhmischen Staates V*), s. 109–121.

Danuta Hombek

- *Prospekty wydawnicze w kulturze polskiej XVIII wieku*, *Wiek Oświecenia*, 27 (2011), s. 134–177.

Paweł Ignaczak

- *Jean Pierre Norblin de la Gourdain. Widok na kaskadę w Łazienkach, 1789*, [w:] *Stanisław August. Ostatni król Polski. Polityk, mecenas, reformator 1764–1795*, red. A. Sołtys, Warszawa 2011, s. 217–218 (nr kat. 102).

- *Nieznany nauczyciel Jana Piotra Norblina — Jacques Philippe Caresme (1734–1796)*, [w:] *Francusko-polskie relacje artystyczne w epoce nowożytnej* [materiały z konferencji naukowej „Francusko-polskie relacje artystyczne w epoce nowożytnej”, Zamek Królewski, Uniwersytet Warszawski, Muzeum Narodowe w Warszawie (19–21 marca 2009 r.)], red. A. Pieńkos, A. Rosales Rodriguez, Warszawa 2011, s. 139–146.
- Pięć tekstów na stronie internetowej poświęconej grafice Jana Piotra Norblina; strona przygotowana przez Bibliotekę Narodową w Warszawie: <http://norblin.bn.org.pl/> (dostęp 18. 12. 2011): tytuły tekstów: *Jan Piotr Norblin — życie; Sztuka pomiędzy Paryżem a Warszawą; Warsztat graficzny Norblina; Na wzór Rembrandta; Prace sprzed przyjazdu do Polski*.
- *Zapomniany rysunek z kolekcji Stanisława Augusta* [dotyczy rysunku *Widok na kaskadę w Łazienkach* Jana Piotra Norblina z Muzeum Narodowego w Poznaniu], *Spotkania z Zabytkami*, 11–12 (listopad–grudzień) 2011, s. 14–15.

Agnieszka Jakuboszczak

- *Les grandes familles nobiliaires aux yeux des diplomates français au milieu du XVIIIe siècle*, [w:] *Les aristocraties en Europe du moyen âge à nos jours. Actes du XVe colloque franco-polonais organisé à Strasbourg, les 9 et 10 octobre 2008*, red. P. Werly, Strasbourg 2011, s. 101–110.
- [wspólnie z M. Foryckim], *Reformator z za grobu. Jan Zamoyski w pismach politycznych doby Sejmu Wielkiego*, [w:] *Polska — Francja — Europa. Studia z dziejów Polski i stosunków międzynarodowych*, red. M. Forycki, A. Jakuboszczak, J. Jurkiewicz, I. Kraszewski, M. Pukianiec, Poznań 2011, s. 485–493.

Stanisław Janeczek

- *Filozofia polska w tradycji europejskiej. Oświecenie*, [w:] *Filozofia polska w tradycji europejskiej*, red. S. Pieróg i in., Warszawa 2011, s. 13–20.
- *Komisja Edukacji Narodowej. Perspektywy badawcze w kręgu historii kultury intelektualnej*, *Roczniki Kulturoznawcze*, 1 (2010) [druk 2011], s. 115–134.
- *Koncepcja logiki w „Wielkiej Encyklopedii Francuskiej”. Studium z historii recepcji*, *Studia Philosophiae Christianae*, 2010 [druk 2011] fasc. 2, s. 5–24.
- *Polska filozofia. II. Nowożytność*, [w:] *Encyklopedia katolicka*, t. 15, Lublin 2011, kol. 1304–1310.

- *Z dziejów dyskusji o uniwersalnej metodzie. Analiza i synteza*, [w:] *Filozofia XVII wieku. Twórcy – problemy – kontynuacje*, red. J. Żelazna, Toruń 2011, s. 31–39.
- *Z dziejów nowożytnej dyskusji nad metodą analizy i syntezy. Étienne B. de Condillac i jego krytycy*, [w:] *Veritatem in caritate. Księga Jubileuszowa z okazji 70. Urodzin Księdza Biskupa Profesora Jana Śrutwy*, red. W. Depo i in., Lublin 2011, s. 493–506.

Barbara Judkowiak

- *Przyjemność w teoriach dramatyczno-teatralnych i jej osiemnastowieczne rewizje*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 229–242.

Paweł Kaczyński

- *Kłopoty z komunikacją, albo Jak nie mówić do władców. Niepublikowane listy Tomasza Kajetana Węgierskiego do Stanisława Augusta*, Pamiętnik Literacki, 2011, s. 4, s. 221–228.
- *Od członka rodziny do obywatela. Wartości życia rodzinnego a idee i praktyka humanistyczna w procesach budowania polskiego społeczeństwa i narodu (do przełomu oświeceniowo-romantycznego)*, [w:] *Humanizm polski i wspólnoty: naród – społeczeństwo – państwo – Europa*, red. M. Cieński, Warszawa 2010 [druk 2011], s. 85–111.
- *Słodka i dolegliwa razem rzecz, czyli trudne przyjemności ojcostwa w literaturze czasów stanisławowskich*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 103–110.
- *Treści przyrodnicze w „Zbiorze potrzebniejszych wiadomości” Ignacego Krasickiego*, [w:] *Człowiek wobec natury – humanizm wobec nauk przyrodniczych*, red. J. Sokalski, Warszawa 2010 [druk 2011], s. 185–205.

Irena Kadulska

- *Teatr widowisk ogniowych w XVIII wieku*, [w:] *Teatr masowy – Teatr dla mas*, red. M. Leyko, Łódź 2011, s. 101–118.
- *Uroki widowiska pod obłokiem dla różnego stanu ludzi (niedziela 14 września 1788 r. w Łazienkach)*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 243–252.
- *Waleczność i męstwo Polek w obrazach dramatycznych Józefa Wybickiego*, [w:] *Między Barokiem a Oświeceniem. Wielkie bitwy*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2010 [druk 2011], s. 210–217; *Rozprawy i Materiały Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie* nr 255.

Wojciech Kaliszewski

- *Poznanie natury jako źródło przyjemności. Filozoficzne i poetyckie konteksty szczęścia*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 63–72.

Małgorzata Kamecka

- *„Słodka Francja” w relacji podróżniczej Leona Andrzeja Morawskiego (1731–1732)*, [w:] *Polska — Francja — Europa. Studia z dziejów Polski i stosunków międzynarodowych*, red. M. Forycki, A. Jakuboszczak, J. Jurkiewicz, I. Kraszewski, M. Pukianiec, Poznań 2011, s. 442–455.

Teresa Kostkiewiczowa

- *Koncepcje przyjemności w myśli estetycznej XVIII wieku*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 293–312.
- *Przyjemność w XVIII wieku: perspektywa leksykologii, semantyki, estetyki*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 33–44.
- *Ignacego Krasickiego sposoby refleksji o kulturze*, [w:] *Obszary kultury. Księga ofiarowana Profesorowi Krzysztofowi Dmitrukowi w 70. rocznicę urodzin*, red. J. Pasterska, S. Uliasz, Rzeszów 2011, s. 26–36.
- *Problem podmiotowości w liryce Kniaźnina. „Do Piotra Borzęckiego”*, [w:] *Czytanie Kniaźnina*, red. B. Mazurkowa, T. Chachulski, Warszawa 2010 [druk 2011], s. 131–142.
- *Jan Lechoń — Jan Potocki*, [w:] *Jak się z wami zrosło moje życie. Prace dedykowane Profesorowi Romanowi Lothowi*, red. B. Dorosz, P. Kądziała, Warszawa 2011, s. 181–191.
- *Co to jest klasycyzm? Wprowadzenie do (kolejnej) dyskusji*, [w:] *Długie trwanie. Różne oblicza klasycyzmu*, red. R. Dąbrowski, B. Dopart, Kraków 2011, s. 7–19.
- *Klasycyzm w wierszach polskich poetów dwudziestowiecznych*, [w:] *Długie trwanie. Różne oblicza klasycyzmu*, red. R. Dąbrowski, B. Dopart, Kraków 2011, s. 79–90.

Danuta Kowalewska

- *„Cóż za kraina?! Powszechnie milczenie”. Silence as a Metaphor of Calamity in the Poetry of the Polish Enlightenment Period*, *Studies on Silence*, ed. B. Cieszyńska et al., Lisbon 2011, CompaRes.
- *„Oto jest Paryż, oto jest ten wir bezdenny”... Obraz Zachodu w kore-*

spondencji Stanisława Doliwy Starzyńskiego (1825–1847), [w:] *Epistolografia dawnej Rzeczypospolitej*, t. 2: *Stulecia XVIII–XIX*, red. P. Borek, M. Olma, Kraków 2011, s. 115–132.

Justyna Łukaszewicz

- *Marianna Maliszewska, traductrice du Congrès de Cythère, féministe avant la lettre*, [w:] *Exclusion / Inclusion au féminin*, red. M. Pawłowska, Wrocław 2011, s. 59–70; *Romanica Wratislaviensia*, 58.
- *Marianna Maliszewska i jej Sejm walny cyterski z Francesca Algarottiego*, Przekładaniec, (półrocznik Katedry UNESCO do badań nad Przekładem i Komunikacją Międzykulturową UJ) nr 24: „Myśl feministyczna a przekład” 2010, nr 2, s. 34–49.

Roman Magryś

- *O swoistości polskiego romansu edukacyjnego doby oświecenia. Poszukiwanie adekwatnej definicji*, [w:] *Obszary kultury. Księga ofiarowana Profesorowi Krzysztofowi Dmitrukowi w 70. rocznicę urodzin*, red. J. Pasterka, S. Uliasz, Rzeszów 2011, s. 176–187.
- *O zmiennych obliczach Ignacego Krasickiego. Satyry na tle innych utworów pisarza*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego*, 66 (2011), *Dydaktyka* 6, s. 9–26.
- *Retoryczny kształt rozprawy Franciszka Karpińskiego „O wymowie w prozie albo wierszu”*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego*, 65 (2010), *Historia Literatury* 5, s. 96–110.

Krystyna Maksimowicz

- *O potrzebie wydania wierszy politycznych czasu powstania kościuszkowskiego*, [w:] *Teka różnaitości z wieku nie tylko XIX. Prace ofiarowane Prof. Janowi Dacie z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin*, red. S. Karpowicz-Słowikowska, T. Linkner, Gdańsk 2011, s. 85–91.
- *Oświeceniowy rebus polityczny. O ukrytych w akrostychach nazwiskach wodzów targowickich, „Napis”*, Seria XVII, Warszawa 2011, s. 111–121.

Paweł Matyaszewski

- *O duchu praw Monteskiusza — charakter i namiętności w żywiole klimatu*, [w:] *Dawne literatury romańskie, żywioły, temperamenty, charakter*, Lublin 2011, s. 93–105.
- *Montesquieu, sa femme et sa fille*, *Romanica Wratislaviensia*, 48 (2011), s. 71–81.

Bożena Mazurkowa

- *Poetyckie supliki w sprawie „Panny na wydaniu”*, *Prace Polonistyczne*, 66 (2011), s. 17–50.
- *Krąg adresatów oraz ich literackie wizerunki w listach dedykacyjnych Franciszka Bohomolca*, [w:] *Epistolografia w dawnej Rzeczypospolitej*, t. 2: *Stulecia XVIII–XIX*, red. P. Borek, M. Olma, Kraków 2011, s. 45–62.
- *Książki w dobie stanisławowskiej ośmieszane i piętnowane*, [w:] *Studia bibliologiczne*, t. 19: *Zagadnienia wydawnicze – dzieje książki, prasy i bibliotek*, red. A. Sitkova, Katowice 2011, s. 37–47.

Andrzej Michalski

- *W służbie króla i wiary. O. Michał Ignacy Wieczorkowski (1673–1750) – podróżnik, poseł, misjonarz*, [w:] *„A Pomerania ad ultimas terras”. Studia ofiarowane Barbarze Popielas-Szultce w czterdziestolecie pracy naukowej i sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin*, red. J. Sochacki, A. Teterycz-Puzio, Słupsk 2011, s. 500–511.

Anna Migoniowa

- *Polish libraries in European bibliological writings of the 18th century*, *Polish Libraries Today*, 8 (2011), s. 89–98.
- Przekład ang. zmienionej wersji artykułu pt. *Obraz polskich bibliotek w europejskim piśmiennictwie bibliologicznym XVIII w.*, *Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, 1999, z. 10, s. 145–158.
- *Grzechy dawnych pracowników książki w świetle osiemnastowiecznego „Słownika oszustw” Georga Paula Hönnna*, [w:] *Ludzie i książki: studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz*, red. E. Andrysiak, Łódź 2011, s. 127–134.

Aleksandra Norkowska

- *Miasto w literaturze: przestrzeń przyjemności „uczciwej” i „nagannej”*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 73–92.
- *Kniażnin wobec przeobrażeń stanu mieszczańskiego. „Na śmierć [Jana] Dekiertha, prezyd[enta] Warszawy”*, [w:] *Czytanie Książnina*, red. B. Mazurkowa, T. Chachulski, Warszawa 2010, s. 275–293.
- *„Z płaczem czytałem...” Problematyka mieszczańska w „liście do redakcji” „Monitora”*, [w:] *Epistolografia w dawnej Rzeczypospolitej*, red. P. Borek, M. Komsa, t. 2: *Stulecia XVIII–XIX*, Kraków 2011, s. 77–90.

Magdalena Ożarska

- *Identity Problems of the Narrating „I”s: Collaborative Writing and its Implications for the Early Journal of Mary Godwin (Later: Shelley) and Percy Bysshe Shelley*, *The New Review* 3 (2011).
- *An English Lady of Fashion on a Grand Tour: Hester Lynch Piozzi Traversing a Feminine Europe*, [w:] *From Queen Anne to Queen Victoria. Readings in 18th and 19th Century British Literature and Culture*, Vol. 2, Ośrodek Studiów Brytyjskich Uniwersytetu Warszawskiego, 2010.

Piotr Paluchowski

- *Przyczynek do wynajmu pomieszczeń dla kupców w okresie jarmarku dominikańskiego (1766–1770)*, [w:] *Studia i materiały do dziejów domu gdańskiego*, t. 2, red. E. Kizik, Gdańsk–Warszawa 2011, s. 171–182.
- *Kilka kartek z gdańskich kalendarzy... Struktura osiemnastowiecznych almanachów Heinricha Kühna*, *Rocznik Gdański*, 69/70 (2009/2010) [druk: 2011], s. 25–35.

Bożena Popiołek

- *Warszawskie nowiny w listach Jadwigi Rafałowiczówny do Henryka Denhoffa i Elżbiety Sieniawskiej*, [w:] *Epistolografia w dawnej Rzeczypospolitej*, t. I: *Stulecia XV–XVII*, red. P. Borek, M. Olma, Kraków 2011, s. 227–240.
- *Na ratunek duszy mojej — pobożne fundacje w świetle testamentów staropolskich XVII–XVIII w.*, [w:] *Mecenas i fundator. Magnateria Rzeczypospolitej XVI–XVIII wieku*, red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz, Białystok 2011, s. 43–60.
- *Swoi i obcy w mentalności szlachcianek polskich przełomu XVII i XVIII w.*, [w:] „Своё» и «Чужое» в культуре”, *Сборник статей и материалов все-российской научной конференции с международным участием „Человек и мир человека” 20 мая 2010 года*, Барнаул–Рубцовск 2011, s. 93–108.
- *Franciszek Huczarzewski — szlachcic nieubogi, czyli pomyłka historyka*, *Lubelski Rocznik Genealogiczny*, 3 (2011), s. 31–48.
- *Diariusze i relacje pogrzebowe jako źródła historyczne*, [w:] *Pamiętniki, dzienniki i relacje jako źródła do badań historycznych (XVIII–XX wiek)*, red. K. Karolczak, Kraków 2011, s. 48–61.

Marian Ptaszyk

- *Ostatnie lata życia Samuela Bogumiła Lindego (1831–1847). Próba szkicu do portretu starego człowieka*, *Czasopismo Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, 22 (2011), s. 127–167.

Kazimierz Puchowski

- *Edukacja elit w szkolnictwie katolickim i protestanckim w Prusach Królewskich. Rekonesans*, *Czasy Nowożytne*, 24 (2011), s. 133–148.
- *Jezuicki konwikt w Poznaniu*, [w:] *Wokół jezuickiej fundacji uniwersytetu z 1611 roku*, red. D. Żołądź-Strzelczyk, R. Witkowski, Poznań 2011, s. 113–122; Seria: *Dzieje UAM* nr 19.
- *Rekreacja w elitarnych szkołach Europy epoki oświecenia*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 253–264.
- *The Relief of Vienna in the Jesuit Theatre in Poland*, *Newsletter Precarpathian University. Pedagogics*, 39 (2011), s. 21–27.

Wiesław Pusz

- *Potomkowie oświeceniowych pisarzy, czyli w stronę literacko-obywatelskich rodów*, *Prace Polonistyczne*, 66 (2011), s. 97–133.
- *Nadrzecza serdeczne epoki klasyczo-sentymentalnej. Kilka uogólnień i zbliżeń*, *Pamiętnik Literacki*, 2011, z. 4, s. 99–106.

Zofia Rejman

- *Rozkosze negacji. Inny i obcy w literaturze polskiego oświecenia*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 273–282.

Dariusz Rolnik

- *Oblicza obywatela – obrońcy Rzeczypospolitej. „Stan wojskowy” w opiniach i ocenach współczesnych czasów stanisławowskich (1764–1795)*, [w:] *Między barokiem a oświeceniem. Wielkie bitwy*, red. S. Achremczyk, Olsztyn 2010, s. 25–41.
- *Silesia and Silesian folk as viewed by the Poles at the turn of the 18th century – a historical reconnaissance*, [w:] *Slezsko v 19. Století*, ed. Z. Jirásek, Opava 2011, s. 24–34.
- *Karal Stanislav „Panie Kachanku” dy inszyja Radziwily pieryjadu panawannja karalaja Stanislawu Augusta Panjatojckawa y acenkach cyczasnikaj*, *Arche*, 6 (105), 2011, s. 404–427.

Halina Rusińska-Giertych

- *Dzieje księgarstwa lwowskiego końca XVIII i początku XIX wieku*, [w:] *Krakiv L'viv: knigi, časopisi, biblioteki XIX–XX st.*, t. 10, red. G. Vrona, O. Kolosovs'ka, G. Kosentka, L'viv 2011, s. 11–19; *Mižnarodnâ nauko-*

va konferenciâ „Krakiv — L'viv: knigi, časopisi, biblioteki XIX i XX st.”, L'viv 20–22 žovtnâ 2009 roku.

- *Dzieje księgarstwa lwowskiego końca XVIII i początku XIX wieku*, [w:] *Kraków–Lwów. Książki — czasopisma — biblioteki XIX i XX wieku*, red. H. Kosętko, G. Wrona, G. Nieć, Kraków 2011, s. 13–22.

Janusz Ryba

- *Rozkosze światowców: konwersacja*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 45–52.

Wojciech Sajkowski

- *Przyjemność a konserwatywna moralistyka francuska w bibliotece i programie Collegium Nobilium w Warszawie*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 265–272.

Stanisław Salmonowicz

- *Ewangelicy toruńscy w XVIII w. (1697–1793)*, [w:] *Ewangelicy w Toruniu (XVI–XX w.)*, red. J. Kłaczkowa, Toruń 2011, s. 81–108.
- *O klasycznej monarchii pruskiej z lat 1701–1806*, *Czasy Nowożytnie*, 24 (2011), s. 235–249.
- Rec. z: T. Schenk, *Wegbereiter der Emanzipation? Studien zur Judenpolitik des „Aufklärten Absolutismus“ in Preussen (1763–1812)*, Berlin 2010, ss. 756 — *Acta Poloniae Historica*, 102 (2011), s. 189–197.

Dorota Sidorowicz-Mulak

- *Die Zeitschriften von Piotr Świtkowski und die „Minerva“ von Johann Wilhelm von Archenholtz*, [w:] *Deutsche und Polen in der Aufklärung und in der Romantik. Verweigerung des Transfers?*, hrsg. E. Szymani, Leipzig 2011, s. 17–27.

Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

- *Liublino unija: idėjos tęstinumas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės konfederacijose Stanislovo Augusto valdymo laikotarpiu / Unia lubelska: kontynuacja idei podczas konfederacji Wielkiego Księstwa Litewskiego za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego*, [w:] *Liublino unija: idėja ir jos tęstinumas / Unia Lubelska: idea i jej kontynuacja*, Vilnius 2011, Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, s. 352–380.
- *Tarp Varšuvos, Gardino ir Vilniaus: Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės*

iždo komisijos veiklos pokyčiai 1792–1794 metais, *Lituanistica*, 57 (2011), nr 3 (85), s. 243–261.

- *Праверка дзейнасці Скарбовай камісіі Вялікага Княства Літоўскага ў 1792–1793 гг.*, *АРСНЕ Пачатак*, 2011, 6 (105), s. 231–245.
- *Реформы: за или против. Шляхта ошмянского повета в 1788–1793 гг.*, [w:] *Ашмяншчына: Праблемы рэгіянальнай гісторыі Беларусі*, *Зборнік навуковых артыкулаў*, red. А. А. Каваленя [i in.], Мінск 2011, s. 173–190.

Klaudia Socha

- *Ideologia wyrażona w szacie graficznej książki na przykładzie stron tytułowych Biblii*, [w:] *Bibliologia polityczna*, red. D. Kuźmina, Warszawa 2011, s. 109–122.
- *Książki religijne rozprowadzane drogą subskrypcji na tle repertuaru wydawniczego i zainteresowań czytelnich XVIII wieku*, *Rocznik Bibliologiczno-Prasoznawczy*, 3/14 (2011), s. 13–32.
- *Poezje Książnina jako przykład osiemnastowiecznej edycji luksusowej*, [w:] *Problemy edytorstwa, bibliologii i typografii*, red. A. Ptak, K. Baran, Lublin 2011, s. 185–199.

Angela Sołtys

- *Krąg Stanisława Augusta. Polityczna rola rodziny i królewskiego otoczenia*, [w:] *Stanisław August, ostatni król Polski. Polityk, mecenas, reformator 1764–1795*, red. A. Sołtys, Warszawa 2011, s. 166–171.
- współpraca w przygotowaniu scenariusza wystawy *L’Aigle Blanc. Stanislas Auguste dernier roi de Pologne. Collectionneur et mécène au siècle des Lumières*, Musée National du Palais de Compiègne, avril–juillet 2011; w katalogu tejże wystawy esej A. Sołtys, *Le destin des collections royales*, s. 39–40.

Krystyna Stasiewicz

- *Kobiece przyjemności w XVIII wieku*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 125–146.

Katarzyna Stelmasiak

- *Thomas Jefferson w peregrynacjach po Europie. Uwagi o krajach Rzeszy Niemieckiej drugiej połowy XVIII wieku*, [w:] *Czas Ameryki. American Era. Księga ku czci Profesora dr. hab. Krzysztofa Michałka*, red. H. Parafianowicz, Białystok 2011, s. 55–70.

- *Thomas Jefferson w peregrynacjach po Europie. Kilka uwag o Niderlandach drugiej połowy XVIII wieku*, [w:] *Władza i polityka w czasach nowożytnych*, red. Z. Anusik, Łódź 2011, s. 263–276.

Kamila Szymańska

- *Zainteresowania czytelnicze mieszkańców Leszna w XVIII wieku w świetle zawartości inwentarzy pośmiertnych*, [w:] *Czytanie czytelnictwo czytelnik*, red. A. Żbikowska-Migoń, przy współudziale A. Łuszpak, Wrocław 2011, s. 259–271.

Magdalena Ślusarska

- *„Przyjemności” wszeteczne, czyli o prostytucji w Warszawie stanisławowskiej*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 147–180.

Agnieszka Śniegucka

- *Poeci polskiego oświecenia i ich dialogi z potomnością*, *Prace Polonistyczne*, 66 (2011), s. 81–95.

Ferenc Tóth

- *Ibrahim Müteferrika, egy oszmán diplomata a magyar függetlenség szolgálatában*, *Magyar Tudomány* (Budapest) 2011/1. s. 38–47.
- *Raison d’État et génie de la nation*, *Orients* février 2011, s. 39–74.
- *Hadik András az 1737–1739-es török háború katonai iskolájában*, *Hadtörténelmi Közlemények* 2011, március 124/1, s. 157–170.
- *Influences françaises dans la pensée militaire hongroise au XVIIIe siècle*, [w:] *La pensée militaire hongroise à travers les siècles*, red. H. Coutau-Bégarie, F. Tóth, Paris 2011, s. 95–113.
- *Missions militaires françaises en Turquie à la fin de l’ancien régime: Le baron de Tott et La Fitte-Clavé (1769–1784)*, [w:] *Les horizons de la politique extérieure française: Stratégie diplomatique et militaire dans les régions périphériques et les espaces seconds (XVIe–XXe siècles)*, red. F. Dessberg, E. Schnakenbourg, Bruxelles 2011, s. 269–282.
- *Le voyage imaginaire du cardinal de Retz au pays des Magyars: la réception des Mémoires du cardinal de Retz en Hongrie*, [w:] *Nouveaux regards sur les Mémoires du Cardinal de Retz, Actes du colloque organisé par l’Université de Nantes* (Nantes, Château des Ducs de Bretagne, 17 et 18 janvier 2008), red. J. Garapon, Ch. Zonza, *Biblio* 17 (Vol. 196), Tübingen 2011, Narr Verlag, s. 203–213.

- *Magyar ügynökök a francia király szolgálatában Kelet-Európában az orosz-osztrák-török háború korában (1736–1739)*, Századok 145/5 (2011), s. 1183–1214.
- *Emigré or Exile? Francis Rákóczi II and His Exile in France and Turkey*, [w:] *Monarchy and Exile, The Politics of Legitimacy from Marie de Médicis to Wilhelm II*, red. P. Mansel, T. Riotte, London 2011, Palgrave Macmillan, s. 91–102.
- *Magyar vonatkozású dokumentumok a d'Argenson család levéltárában II.*, Hadtörténelmi Közlemények 2011, december 124/4, s. 1129–1149.

Piotr Ugniewski

- *Polska „afera z naszymi” — sprawa Dogrumowej na kartach „Gazety Lejdeckiej”*, [w:] *Francusko-polskie relacje artystyczne w epoce nowożytnej*, red. A. Pieńkos, A. Rosales Rodriguez, Warszawa 2010 [druk 2011], s. 181–186.
- *Przyjemność i obowiązek. Stanisław August Poniatowski czyta wieści z Paryża*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 221–227.

Monika Urbańska

- *Zapisać się dobrze w pamięci — listy Anny Mostowskiej do Józefa Zawadzkiego*, Acta Universitatis Lodziensis. Folia Litteraria Polonica, 14 (2011), s. 375–385.
- *Anna Mostowska — twórca czy odtwórca? Wobec niesprawiedliwej recepcji*, [w:] *Tekst — Tworzywo — Twórca...*, wstęp M. Kowalska, Łódź 2011, s. 22–29.

Barbara Wolska

- *Tom trzeci „Poezji zebranych” Adama Naruszewicza — uwagi edytora*, Wiek Oświecenia, 27 (2011), s. 47–70.

Monika Wyszomirska

- *Z prosaskiej i antystanisławowskiej publicystyki politycznej lat 1734–1736. (Wokół nieznannej twórczości Antoniego S. Dembowskiego)*, Kwartalnik Historyczny, 118 (2011), nr 3.

Grzegorz Zajac

- *„Przybliża się godzina!” — rok 1809 w „pamiętnikach nieprzejranych” Juliana Ursyna Niemcewicza*, [w:] *Rok 1809 w literaturze i sztuce*, red. B. Czwońnóg-Jadczak, M. Chachaj, Lublin 2011.

- *Jakich królów była matką? „Rzepicha...” Franciszka Salezego Jezierskiego poprzez historię czytana*, [w:] *Władca, władza. Literackie doświadczenia Europejczyków od antyku po wiek XIX*, red. M. Szymor-Rólczak, Łódź 2011.
- *O wymowie w poezji Tomasza Kajetana Węgierskiego*, [w:] *Długie trwanie. Różne oblicza klasycyzmu*, red. R. Dąbrowski, B. Dopart, Kraków 2011.

Izabela Zatorska

- *„Éclipse au féminin? Lettre citée dans les romans de Prévost”, Exclusion/Inclusion au féminin, Romanica Wratislaviensia. Volume dédié à Madame Krystyna Gabryjelska à l’occasion de ses 70 ans*, red. M. Pawłowska, Wrocław 2011, s. 145–156.
- *Przyjemność podróżowania, czyli (tylko?) przyjemność pisania (o podróży)*, [w:] *Przyjemność w kulturze epoki rozumu*, red. T. Kostkiewiczowa, Warszawa 2011, s. 283–291.
- *„Un ‘triangle des Mascareignes’? Bernardin de Saint-Pierre, La Marche-Courmont et le comte de Maudave”, Bernardin de Saint-Pierre et l’océan Indien, études réunies par J.-M. Racault, Ch. Meure, A. Gigan, Paris 2011, s. 69–86.*
- *„Nowa i stara Heloiza, czyli Le Sacre de la femme”, [w:] Dawne literatury romańskie. Żywioły, temperamenty, charaktery*, red. M. Abramowicz, P. Matyaszewski, Lublin 2011, s. 191–205.

Zofia Zielińska

- *Co przetrwało z książki Ottona Forsta-Battaglii Stanisław August Poniatowski und der Ausgang des alten polnischen Staates*, Berlin 1927, [w:] *Człowiek Śródeuropcy Otto Forst de Battaglia (1889–1965)*, red. K. Huszcza, A. Juzwenko, M. Zybura, Wrocław 2011, s. 103–117.
- *Kanclerz Andrzej Stanisław Załuski wobec Rosji w latach 1734–1744*, [w:] *Bracia Załuscy. Ich epoka i dzieło*, red. D. Dukwicz, Warszawa 2011 [druk 2012], s. 28–47.
- *Korespondencja Stanisława Augusta z Katarzyną II — problemy edytorskie*, *Wiek Oświecenia* 27 (2011), s. 11–25.
- *Stanislas-Auguste, roi d’une époque tragique*, w: *L’Aigle Blanc. Stanislas Auguste, dernier roi de Pologne. Collectionneur et mécène au siècle des Lumières* (katalog wystawy poświęconej Stanisławowi Augustowi w Compiègne t.r.), Paris 2011, Grandpalais, s. 21–23.
- *Stanisław August — król i polityk*, [w:] *Stanisław August, ostatni król polski, polityk, mecenas, reformator 1764–1795*, red. A. Sołtys, Warsza-

wa, 2011, s. 13–21; *Stanisław August — king and politician*, Tamże, s. 22–29; „Przeciwnościom nie daj się zwyciężyć”, Tamże, s. 98–99; *Projekt kaniowski*, Tamże, s. 432; „Świetne dni”, Tamże, s. 442–443; *Tragiczny finał*, Tamże, s. 462–463.

Artur Ziótek

- *Aleksandra Ogińska i jej mężowie*, [w:] *V wieków dziejów Siedlec*, red. D. Grzegorzczuk, P. Matusak, Siedlce 2011, s. 29–53.
- *Jana Pawła Woronicza „Mowa na pogrzebie jaśnie wielmożnego Ogińskiego hetmana wielkiego litewskiego”*, *Szkice Podlaskie*, 17–18 (2009–2010), s. 129–153.
- *Michał Kazimierz Ogiński jako poeta. Kanon tekstów i zagadnienia atrybucji*, *Pamiętnik Literacki*, 2011, z. 4, s. 199–219.
- *Michał Kazimierz Ogiński w świetle piśmiennictwa XVIII wieku*, *Wschodni Rocznik Humanistyczny*, 7 (2010–2011), s. 119–150.
- *Michała Kazimierza Ogińskiego „Myśli o rzeczy wojennej”*, [w:] *Dzieje — wojsko — edukacja. Księga jubileuszowa profesora Henryka Hermana w 70. rocznicę urodzin*, red. M. Bednarza-Libera, J. Gmitruk, Warszawa 2010, s. 95–110.
- *Siedlecki dwór artystyczny Aleksandry Ogińskiej*, [w:] *Małe miasta. Społeczeństwo*, red. M. Zemło, Lublin–Supraśl 2011, s. 247–275.
- *Z dziejów dworu artystycznego Aleksandry Ogińskiej*, cz. 1: *Opisanie fety św. Michałka*, *Ogród*, 2010, nr 1–2 (25–26), s. 17–26.

Michał Zwierzykowski

- *Janusz Deresiewicz*, [w:] *Wybitni historycy wielkopolscy*, red. J. Strzelczyk, Poznań 2011, s. 557–562.
- *Wydawanie akt sejmikowych Rzeczypospolitej szlacheckiej — dorobek edytorski oraz refleksje nad klasyfikacją źródeł do dziejów osiemnastowiecznych sejmików*, *Wiek Oświecenia*, 27 (2011), s. 26–46.

PRACE PROWADZONE PRZEZ CZŁONKÓW TOWARZYSTWA

Indywidualne

Alina Aleksandrowicz

- [wspólnie z A. Timofiejewem], *Pamiętki Świątyni Sybilli*, edycja z rękopisu. Teksty esejów złożone do druku w „Bibliotece Pisarzy Polskiego Oświecenia” w 2008 r.
- *Nieznana twórczość Marii z ks. Czartoryskich Wirtemberskiej. Literatura i obyczaj* (książka przygotowana do druku).
- *Ogrody sybillińskie* (książka w opracowaniu).

Regina Bochenek-Franczakowa

- Powieść francuska XVIII wieku.

Richard Butterwick

- Ostatnie dziesięciolecie Rzeczypospolitej (ze szczególnym uwzględnieniem tronu i ołtarza).

Tomasz Chachulski

- Monografia Franciszka Karpińskiego.
- Prace edytorskie związane z wydaniem utworów poetyckich (cz. II), utworów prozą, Psalterza i przekładów Franciszka Karpińskiego.
- Świadomość filologiczna w polskim oświeceniu.

Barbara Czwórnóg-Jadczak

- Przygotowanie do druku książki: *Klasycy i romantycy. Spór i dialog* (Wydawnictwo UMCS).

Roman Dąbrowski

- Polska epopeja oświeceniowa i jej konteksty.
- Zagadnienie prawdy i prawdopodobieństwa w estetyce oświecenia.

Marek Dębowski

- Estetyka teatru w XVIII wieku.

Jerzy Dygdała

- Wydawnictwo źródłowe: *Lustracja województw Prus Królewskich 1765*, t. IV: *Indeksy*.

- Wydawnictwo źródłowe: *Codzienne kłopoty, wielkie interesy i podwójna elekcja. Korespondencja radziwiłłowskich urzędników z księżną Anną z Sanguszków Radziwiłłową i jej synem Michałem Kazimierzem z 1733/1734 roku* [tekst przekazany do druku – DiG].
- Wydawnictwo źródłowe: *Podróże litewskiego magnata do Gdańska, Człuchowa, a nawet i dalej... Fragmenty „Diariusza” Michała Kazimierza Radziwiłła z lat 1721, 1737, 1752* [tekst przekazany do druku – Wydawnictwo IH PAN].
- Wydawnictwo źródłowe: *Michał Kazimierz Radziwiłł, „Diariusz”: Lata 1733–1736* [kontynuacja prac edytorskich].
- *Wokół elekcji i koronacji Augusta III 1733–1734. Studia historyczne* [wstępne przygotowanie edycji zbioru mniejszych prac, kontynuacja uzupełniających kwereń źródłowych].

Karin Friedrich

- *Bordercrossing: Transnational Nobility, Political and Confessional Loyalty in the Polish-Lithuanian-Prussian borderlands: the case of Bogusław Radziwiłł, 1620–1669* (monografia), badania finansowane przez Arts and Humanities Research Council (U.K.) grant, wrzesień 2011 – kwiecień 2012 r.
- *Die Erschließung des Raumes: Konstruktion, Imagination und Darstellung von Räumen und Grenzen im Barockzeitalter — Opening spaces: Constructions, visions and depictions of spaces and boundaries in the Baroque*, wyd. Karin Friedrich 13. Wolfenbütteler Arbeitskreis für Barockforschung (Wiesbaden: Harrassowitz, publ. planowana w 2013) 2 tomy.

Lucyna Harc

- Tożsamość kulturowa i regionalna Śląska w okresie 1526–1740 — temat realizowany w ramach grantu badawczego finansowanego ze środków European Science Foundation, w ramach EuroCORECODE Program: *Cuius regio. An analysis of the cohesive and disruptive forces determining the attachment and commitment of (groups of) persons to and the cohesion within regions.*
- Historiografia śląska w okresie oświecenia.
- Nekrolog dominikanów z Wrocławia.

Danuta Hombek

- *Książka polska w ogłoszeniach prasowych XVIII wieku. Źródła, t. 6: Czasopisma i efemeryczne gazety warszawskie.*

Paweł Ignaczak

- Grafika Jana Piotra Norblina (praca doktorska pisana pod opieką Tadeusza J. Żuchowskiego, IHS UAM Poznań).
- Daniel Henry Nether — życie i twórczość ucznia Norblina.
- Grafika Michała Płońskiego.
- Współpraca przy realizacji projektu w ramach NPRH: *Atanazy Raczyński (1788–1874). Zabezpieczenie, naukowe opracowanie i krytyczna edycja spuścizny wielkopolskiego arystokraty, dyplomaty, historyka i kolekcjonera sztuki.*

Agnieszka Jakuboszczak

- Historia kobiet.
- Historia kultury i obyczajów.
- Historia stosunków polsko-francuskich w XVI–XVIII w.

Stanisław Janeczek

- Problematyka wychowania i dydaktyki w szkolnictwie Komisji Edukacji Narodowej (logika, przyrodoznawstwo, nauka moralna, religia) na tle europejskim.
- Filozofia Hugona Kołłątaja.

Paweł Kaczyński

- Różne twarze Staruszkiewicza. Przyczynek do dziejów nazwisk znaczących w literaturze polskiego oświecenia.
- Życie seksualne jako obiekt krytyki i źródło inwektyw w publicystyce i literaturze polskiego oświecenia.
- Wenecja oświeconych.
- Podróżopisarstwo oświeconych.
- Poezja okolicznościowa kręgu rodzinnego w czasach stanisławowskich.
- Zabawa w literaturze polskiego oświecenia — temat, pretekst, kontekst.

Irena Kadulska

- Edycja dramatów Józefa Wybickiego — praca zespołowa.
- Udział w projekcie: *Jesuit Survival and Suppression. 200th Anniversary Perspectives from Warsaw, Boston and Macau.* Organizatorzy: Instytut „Artes Liberales”, Jesuit Institute przy Boston College i Ricci Institute w Macau, realizacja: 2011–2014.

Teresa Kostkiewiczowa

- Barok a oświecenie — kwestie racjonalizmu i racjonalności.
- Zagadnie nie podmiotowości w myśli i literaturze XVIII wieku.
- Główne pojęcia krytyki literackiej w wieku XVIII i pierwszym trzydziestolecu XIX wieku.

Danuta Kowalewska

- *Domus urbanus* w literaturze oświecenia.
- Motywy wróżebne w poezji okolicznościowej.

Wojciech Kriegseisen

- Ewangelicy Korony i Wielkiego Księstwa Litewskiego za panowania Stanisława Augusta.
- Rzeczpospolita w dobie upadku w oczach zachodnioeuropejskiej opinii publicznej.
- Konfederacja tarnogrodzka i sejm 1717 r.

Katarzyna Kuras

- Dwór królowej Marii Leszczyńskiej (Ludzie. Organizacja. Mechanizmy funkcjonowania).

Justyna Łukaszewicz

- Włosko-polskie pogranicze kulturowe w XVIII wieku.

Krystyna Maksimowicz

- Poezja czasu powstania kościuszkowskiego.

Bożena Mazurkowa

- Poezja okolicznościowo-podarunkowa na łamach „Zabaw Przyjemnych i Pożytecznych”.
- Motta w drukach oświeceniowych.
- Uroki kobiecego ciała w poetyckiej deskrypcji twórców oświeceniowych.
- Echa muzykowania w poezji doby stanisławowskiej.

Aleksandra Norkowska

- Miasto i jego mieszkańcy w piśmiennictwie doby stanisławowskiej.
- Literatura okolicznościowa polskiego oświecenia.
- Dzieła Walentego Gurskiego — przygotowanie edycji krytycznej.
- Przedstawienia zmysłów w literaturze.

Magdalena Ożarska

- Zagadnienia angielskiej diarystyki i intymistyki kobiecej 2. poł. XVIII i początku XIX wieku.

Wojciech Piotrowski

- Adam Kazimierz Czartoryski – publicysta, literat, uczonec.
- *Słownik elit dawnych ziem wschodniej Rzeczypospolitej*, t. 3 i 4.
- Geografia literacka i naukowa dawnych ziem wschodniej Rzeczypospolitej.

Bożena Popiołek

- Przygotowanie edycji źródłowej testamentów z czasów saskich.
- Klientelizm czasów saskich. Studia z historii mentalności.

Marian Ptaszyk

- Biblioteka publiczna przy Uniwersytecie Warszawskim (1817–1831).

Kazimierz Puchowski

- Edukacja elit w nowożytnej Europie.
- Antyk w edukacji elit oświecenia.
- Historia kształcenia dyplomatów.

Wiesław Puszczyński

- Twórczość środowiskowa i stosowana w latach 1795–1830.
- Długie trwanie rodzimego oświecenia.
- Pamiętnikowe wpisy w dobie oświeceniowej i romantycznej.

Dariusz Rolnik

- Kształtowanie, tworzenie, rozpad i „program” stronnictwa królewskiego 1778–1788.
- Rosja i Rosjanie w świadomości elit politycznych czasów stanisławowskich.
- Obraz społeczeństwa szlacheckiego czasów stanisławowskich.
- Leonard Marcin Świeykowski – ostatni wojewoda podolski.
- Jeleńscy i województwo mińskie w czasach stanisławowskich.
- „Opinia publiczna” czasów stanisławowskich – zagadnienia teoretyczne.

Halina Rusińska-Giertych

- Kultura książki polskiej we Lwowie w okresie oświecenia.

- Sztycharz i drukarz lwowski — Jan Filipowicz — w świetle dokumentów archiwalnych.
- Dochody klasztorów wynikające z prowadzenia drukarni — na przykładzie Drukarni Franciszkanów we Lwowie (1770–1776).

Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

- Elity polityczne Wielkiego Księstwa Litewskiego za panowania Stanisława Augusta.
- Dokumenty rozbiorów Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Edycja źródłowa.
- Kształtowanie się systemu biurokratycznego na Litwie.

Klaudia Socha

- Praca nad bazą danych, która ma zawierać pełną dokumentację typografii i grafiki starych druków biblioteki Misjonarzy na Stradomiu w Krakowie (szczególnie druków osiemnastowiecznych).
- Udział w granicy przygotowującym do druku źródła dotyczące reklamy i promocji książki w XVIII wieku — *Książka polska w ogłoszeniach prasowych XVIII w.* Grant pod kierownictwem prof. Danuty Hombek.
- Praca nad tematem *Architektura książki w XVIII w.*
- Praca nad tematem *Typografia edycji Żywotów świętych Piotra Skargi, wydanych od XVI do XVIII wieku.*

Angela Sołtys

- Publikacja wykładów z cyklu — *Stanisław August i jego Rzeczpospolita. Dramat państwa, odrodzenie narodu.*
- Krytyczna edycja inwentarza Zamku Królewskiego w Warszawie z 1769 r.

Kamila Szymańska

- Księgozbiory leszczyńskie w XVIII wieku.
- Duchowni luterańscy południowo-zachodniej Wielkopolski — życie i działalność piśmiennicza.

Agnieszka Śniegucka

- Prace nad monografią: *Głupota w literaturze polskiego oświecenia.*

Ferenc Tóth

- édition critique des *Mémoires* de R. Montecuccoli.

- Correspondance diplomatique de la guerre de François II Rákóczi (1703–1711).

Monika Urbańska

- Przygotowanie edycji krytycznej całości zachowanego dorobku Anny z Radziwiłłów Mostowskiej.

Agata Wdowik

- Literatura oraz historia doby oświecenia jako narzędzie propagandy w PRL.
- Relacje polsko-belgijskie w drugiej połowie XVIII wieku.
- Przygotowanie do wydania wybranych fragmentów z *Diariusza Ignacego Krasickiego* (bratanka poety).

Izabela Zatorska

- *EWA RZADKOWSKA IN MEMORIAM: comment et pourquoi étudier le XVIIIe siècle en France et en Pologne* (redakcja akt sympozjum z 21 kwietnia 2010 r.), Wydawnictwo UW, Warszawa 2012, ok. 150 s. (w realizacji).
- „Podróże na Północ” (*Europy*) Bernardina de Saint-Pierre, tj. do Polski i krajów ościennych — Edycja krytyczna dla wyd. Garnier, część edycji „dzieł wszystkich” tegoż autora, pod kier. J.-M. Racault (całość) i D. Masseur (podróże).
- Kolonie francuskie w XVII i XVIII w.: Ocean Indyjski — Morze Karaibskie.

Zofia Zielińska

- Przygotowywanie edycji korespondencji Stanisława Augusta z Katarzyną II (1764–1795).
- Rosja wobec konfederacji radomskiej (1767).

Artur Ziótek

- Michał Kazimierz Ogiński jako twórca i mecenas kultury (praca doktorska pisana pod kierunkiem prof. Antoniego Czyży).

Michał Zwierzykowski

- Edycja akt sejmikowych województw poznańskiego i kaliskiego z lat 1733–1763.
- Edycja informacji z Poznania i Wielkopolski, pochodzących z „Kurieria Polskiego”, z lat 1729–1760.

- kariera polityczna Adama Ponińskiego kasztelana poznańskiego.
- *Bibliografia parlamentaryzmu Rzeczypospolitej szlacheckiej* (wspólnie z R. Kołodziejem) (książka w druku).
- reprezentacja sejmowa województw poznańskiego i kaliskiego w latach 1696–1761.

Tematy prac doktorskich pisanych przez Członków i powstających pod opieką Członków Towarzystwa

- *Antoni Gorecki w perspektywie autografów paryskich (edycja krytyczna wybranych tekstów oraz ich omówienie)* (Agnieszka Stasińska-Kołąta, promotor W. Pusz).
- *„Danziger Erfahrungen” w latach 1739–1793. Studium z dziejów gdańskiego czasopiśmiennictwa* (Piotr Paluchowski, promotor E. Kizik, praca obroniona).
- *„Rządziocha oleszycka”. W kręgu kobiecego dworu Elżbiety z Lubomirskich Sieniawskiej, kasztelanowej krakowskiej* (Agnieszka Słaba, promotor B. Popiołek).
- *„Tempus edax rerum. (Czas żarłoczny wszystko pożera.) Podróż po śladach w pismach Henryka Lubomirskiego”* (Dorota Chłanda, promotor I. Zatorska).
- *Czytanie Racine’a w polskim oświeceniu* (Izabela Gawrońska-Meler, promotor I. Kadulka, praca obroniona).
- *Dramat i teatr Franciszka Dionizego Książnina* (Magdalena Toczyńska, promotor I. Kadulka).
- *Elita polityczna województw poznańskiego i kaliskiego w latach 1696–1732* (Ewa Tacka, promotor M. Zwierzykowski).
- *Epistemologia w ujęciu Jana Śniadeckiego i Dougalda Stewarta* (Luiza Basek-Neels, promotor S. Janeczek).
- *Epitalamia z 2. połowy XVIII wieku. Edycja krytyczna ze wstępem historyczno-literackim* (Adam Dobrowolski, promotor K. Maksimowicz).
- *Filozofia w Akademii Połockiej* (Andrzej Rylka, promotor S. Janeczek).
- *Funkcja ozdób i ubiorów w literackich obrazach kobiet polskiego oświecenia* (Agnieszka Warcholak, promotor I. Kadulka).
- *Idea natury w polskim czasopiśmiennictwie drugiej połowy XVIII wieku* (Agnieszka Maciocha, promotor A. Aleksandrowicz, praca obroniona).
- *Klientela austriacka w Rzeszy 1779–1785* (Jacek Kordel, promotor Z. Zielińska).

- *Kolonie francuskie w rejonie Morza Karaibskiego w drugiej połowie XVII i w pierwszej XVIII wieku* (Aleksandra Dmowska, promotor I. Zatorska).
- *Kultura książki na terenach południowo-wschodniej Rzeczypospolitej XVIII wieku w świetle ówczesnych źródeł prasowych* (Anita Podlasińska, promotor D. Hombek).
- *Le Roman intimiste de Madame de Souza* (Iwona Ryguła, promotor Regina Bochenek-Franczakowa, praca obroniona).
- *Marcin Kazimierz Kątski, kasztelan krakowski, generał artylerii koronnej* (Przemysław Kozek, promotor B. Popiołek).
- *Michał Kazimierz Ogiński jako twórca i mecenas kultury* (Artur Ziontek, promotor A. Czyż).
- *Obraz Europy końca XVII i początków XVIII w. w relacjach polskich podróżników* (Maciej Kowalski, promotor J. Dygdała).
- *Obraz ludów bałkańskiego wybrzeża Adriatyku we Francji epoki Oświecenia* (Wojciech Sajkowski, jako „tutor zewnętrzny” I. Zatorska; „tutor wewnętrzny” I. Czamańska — praca obroniona).
- *Polityka rosyjska wobec Rzeczypospolitej w dobie „przewrotu przymierzy” 1754–1756* (Tomasz Szwaciński, promotor Z. Zielińska, praca obroniona).
- *Powiastrka w literaturze polskiego oświecenia* (Dorota Pilarz, promotor Roman Dąbrowski).
- *Powieści historyczne Feliksa Bernatowicza* (Aldona Targońska, promotor A. Aleksandrowicz).
- *Proza dziennikarska Adama Naruszewicza* (Magdalena Bober-Jankowska, promotor T. Chachulski).
- *Relacje rodzinne w testamentów czasów saskich* (Justyna Wieczorek, promotor B. Popiołek).
- *Sentymentalizm w poezji polskiej późnego oświecenia (1795–ok. 1820)* (Anna Jończyk, promotor R. Dąbrowski).
- *Spółczeństwo szlacheckie czasów stanisławowskich wobec państw i narodów Europy. Pamiętnikarze polscy o „wrogach i przyjaciółach naszych”* (temat roboczy, Damian Sifczyk, promotor D. Rolnik).
- *The Gardens of Princess Izabela Czartoryska* (Agnieszka Whelan, promotor Richard Butterwick).
- *The Genesis and Organisation of the Vilnius General Confederacy of the Grand Duchy of Lithuania, 1714–1717* (Mindaugas Šapoka, promotor K. Friedrich, wraz z R. Frostem, Aberdeen).
- *Twórczość Wojciecha Miera w kontekście poezji polskiego rokoka* (Domińska Świętoniowska, promotor R. Dąbrowski).

- *Warszawska publiczność teatru Wojciecha Bogusławskiego* (Adam Bukowski, promotor I. Kadulski).
- *Wzorzec kobiety w polskich drukowanych oracjach pogrzebowych w XVII w.* (Urszula Kicińska, promotor B. Popiołek).
- *Żywot symboliczny Jana III za Stanisława Augusta Poniatowskiego* (Konrad Pyzel, promotor P. Ugniewski).

KONFERENCJE 2011

W dniach 12–13 października 2011 r. odbyła się we Wschowie i Lesznie konferencja naukowa *Kultura radości na ziemi wschowskiej. Obraz uroczystości, jubileuszy, wizyt gości, świąt*; była to piąta z cyklu konferencja naukowa poświęcona dziedzictwu kulturowemu historycznej ziemi wschowskiej; po raz drugi organizatorami spotkania było Stowarzyszenie Kultury Ziemi Wschowskiej i Muzeum Okręgowe w Lesznie. Hasłem tegorocznej konferencji był obszerny kompleks zagadnień pozostających w kręgu problematyki życia codziennego, a zwłaszcza jego fragment związany z wydarzeniami radosnymi, świętowaniem, życiem towarzyskim itp. Podczas obrad przedstawiono 16 referatów. Stulecia XVIII dotyczyły wystąpienia Marty Małkus, *Kamienne lwy i królewska brama do świątyni... Pamiątki po wizycie Augusta III we Wschowie w 1737 roku*, Michała Kurana, *Mitologia, historia i czasy współczesne w odzie powitalnej Hieronima Ponińskiego Transport na tron polski Najjaśniejszej Katarzyny królowy Polskiej (1705)*, Małgorzaty Gniazdowskiej, *Czterdzieści dwa małe i duże diamenty... Narzeczeństwo i ślub w świetle inwentarzy pośmiertnych mieszkańców Leszna z XVIII wieku*, Jacka Wójcickiego, *Zabawy ulotne i uwiecznione. Rafał Gurowski jako sprawca i kronikarz karnawałowych rozrywek ziemiańskich*, Doroty Matyaszczyk, *Motyw Carpe diem w malowidłach z Osieka koło Kościana*, Mariusza Pawelca, *Pamiętka wieczery wielkanocnej w praktyce ewangelików reformowanych Wielkopolski. Na przykładzie tekstu „Powinności przystępujących do stołu Bożego” (Leszno 1777)* i Krystyny Krawiec-Złotkowskiej, *Topika solarna w psalmach Kancjonału wschowskiego wyrazem radości najwyższej... Pokłosem dwudniowych obrad będzie recenzowana publikacja książkowa.*

[Kamila Szymańska]

II Kongres Badaczy Wieku Osiemnastego w Krakowie – 19–22 października 2011 r.

W dniach od 19 do 22 października 2011 roku, w Krakowie, z inicjatywy Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym oraz Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Jagiellońskiego, odbył się Drugi Kongres Badaczy Wieku Osiemnastego. Ogromne zainteresowanie, którym się cieszył, było dobitnym dowodem, iż tego rodzaju spotkania naukowe, organizowane co pięć lat (w roku 2006 PTBnWO zorganizowało pierwszy Kongres we Wrocławiu) stanowią dla naszego Towarzystwa ważną przestrzeń zdobywania nowych doświadczeń oraz przyciągania nowych członków: w roku 2006 było nas sto siedemdziesięcioro, w roku 2011 ponad dwieście, w tym kilkunastu członków zagranicznych.

Temat Kongresu: *Wiek Osiemnasty – uniwersalizm myśli, różnorodność dróg*, przyciągnął do dawnej stolicy Polski przeszło stu uczestników. Warto odnotować znaczną liczbę doktorantów i studentów, którzy swą młodością i entuzjazmem nadali wielu dyskusjom oryginalny i odświeżający charakter.

Wśród referentów było także kilkoro badaczy francuskich, z Bordeaux i Grenoble. Na specjalne zaproszenie prezesa PTBnWO, profesor Teresy Kostkiewiczowej, do Krakowa przybył Honorowy Prezes Société Française d'Étude de dix-Huitième Siècle, profesor Jean Sgard, który przekazał wszystkim uczestnikom życzenia sukcesu w obradach oraz wygłosił referat inauguracyjny.

Zgłoszone referaty (w sumie 70), które ogarniały trzy zasadnicze obszary badań osiemnastowiecznych (literatura, historia, kultura), zostały uporządkowane zgodnie z ich problematyką w dziewięciu sekcjach w taki sposób, ażeby poszczególne tematy w jednej sekcji współbrzmiały komplementarnie, bądź komparatystycznie w stosunku do tematów innej. W związku z tym, przykładowo, zagadnienia związane z wyobraźnią lub wrażliwością w kulturze doby oświecenia mogły być konfrontowane z zagadnieniami twórczości artystycznej oraz rytuałami religijnymi i dworskimi w czasach unii polsko-saskiej, w pierwszej połowie XVIII wieku. Podobnie działo się w innych sekcjach. Problematyka, np. ściśle literacka, czy wręcz filologiczna miała swoje przedłużenia, bądź dopełnienia w tematach poświęconych wizjom plastycznym, muzycznym, teatralnym, a zagadnienia typowo historyczne miały swe odbicie w refleksji politologicznej, filozoficznej, czy religioznawczej. Owo zróżnicowanie punktów widzenia nie zaburzało jednak jasnego poczucia pewnej ogólnej świadomości o uniwersalistycznym charakterze poszukiwań nowych dróg w osiemnastym wieku.

Wielu uczestników kongresu, pomimo bardzo intensywnej pracy, miało mimo wszystko czas, by zwiedzić muzea i przejść się wieczorem po Starym Mieście (Hotel w którym mieszkali uczestnicy mieścił się u stóp Wawelu). Był też czas na spotkania o charakterze towarzyskim, na przyjęciu wydanym przez Uniwersytet Jagielloński, oraz – na zakończenie Kongresu – na Wawelu, gdzie przyjęli nas Dyrektor Zamku Wawelskiego profesor Jan Ostrowski oraz Konsul Generalny Republiki Francuskiej.

[Marek Dębowski]

ASEEES 43rd Convention – Washington, DC, 17–20 listopad 2011 r., tytuł panelu: *Authority and Civil Society in Poland-Lithuania, 17th–early 19th century*. Referaty: Liudmyla Sharipova (University of Nottingham), *Women and civil society in early modern Ukraine: the atypical case of Maria-Magdalena Mazepa*; Karin Friedrich (University of Aberdeen), *Model Citizen, Traitor and Governor: the three lives of Bogusław Radziwiłł (1620–69)*; Curtis Murphy (Georgetown University), *Protection from the Powerful? Private Towns, Owners, and the State in Post-Partition Poland*. Przewodniczący: Andrzej S. Kamiński (Georgetown University, Washington D. C.). Głosy w dyskusji zabrali: Michael Müller (Martin-Luther Universität w Wittenberg/Halle, Niemcy).

[Karin Friedrich]

W dniach 24–25 listopada 2011 r. w Bordeaux odbyła się konferencja *La correspondance et la construction des identités en Europe Centrale 1648–1848*. Organizatorzy François Cadhilon, Michel Figeac i Caroline le Mao (Université Bordeaux 3). Tematyka referatów koncentrowała się przede wszystkim na roli korespondencji w życiu politycznym, międzynarodowym, kulturalnym, rodzinnym na przestrzeni XVII–XIX w. Wśród nich liczne dotyczyły osiemnastego stulecia. Warto wspomnieć o wystąpieniach: Ferenc Tóth (U. Hongrie occidentale), *Identités hongroises dans les correspondances diplomatiques françaises au XVIIIe siècle*; Ilo-na Kovacs (U. Szeged), *L'apprentissage de la diplomatie par la correspondance: l'exemple de François II Rakoczi*; Agnieszka Jakuboszczak (UAM Poznań), *Sortir de l'ombre: le cercle des correspondants des femmes de la famille Działyński au XVIIIe siècle*; Olivier Maurin (U. Bordeaux 3), *Le marquis des Alleurs et les réseaux de correspondances en Europe centrale (1700–1715)*, Martina Ondo Grecenkova (U. Charles de Prague), *Une Europe Centrale existait-elle au XVIIIe siècle?*; Michel Figeac (U. Bordeaux 3), *La correspondance de François-Xavier de Saxe, reflet de la construction identi-*

taire d'un Prince européen; Eva Ring-Agh (U. Elte de Budapest), *Les Polonais et les Hongrois vus par la diplomatie française (correspondance de Durand et de Choiseul)*; François Cadilhon (U. Bordeaux 3), *François Rakoczi et Elisabeth Sieniawska: réseaux politiques, parentèles et clientèles au début du XVIIIe siècle*; Małgorzata Maria Grabczewska (Bibliothèque polonaise de Paris), *Une correspondance entre le salon et la cour: Marie-Thérèse Geoffrin et Stanislas Auguste Poniatowski*; Jens Haseler (U. Potsdam), *L'Europe orientale vue à travers la correspondance de Jean Henri Samuel Formey (1711–1797)*; Claire Madl (CEFRES Prague), *Les enjeux de la correspondance érudite en Bohême au XVIIIe siècle*; Paweł Matyaszewski (U. Lublin), *Montesquieu et le roi Stanislas: de la correspondance des goûts à l'échange de lettres*; Stanisław Roszak (U. Toruń), *La correspondance de Józef Andrzej Załuski: du cercle des correspondants à l'ego document dans les recherches de la culture polonaise au XVIIIe siècle*; Janos Kalmar (U. Elte de Budapest), *Genres et langues de correspondance en Hongrie aux XVIIe et XVIIIe siècles*.

[Agnieszka Jakuboszczak]

W dniach 25–26 listopada 2011 r. w Instytucie Historii Litwy (Wilno) odbyła się X konferencja badaczy litewskich nad wiekiem osiemnastym na temat „Między tradycją a innowacją: Wielkie Księstwo Litewskie w wieku XVIII”. Organizatorzy: Instytut Historii Litwy, Uniwersytet Witolda Wielkiego, Instytut Polski w Wilnie i Muzeum Narodowe Pałac Wielkich Książąt Litewskich.

Przybyli na nią przedstawiciele wielu ośrodków naukowych Litwy, Polski, Białorusi i Rosji. Obrady, podczas których wygłoszono 23 referaty, podzielone były na 4 części tematyczne. Pierwsza z nich poświęcona była historii parlamentaryzmu w wieku osiemnastym. Wygłoszono następujące referaty: Andrzej Stroynowski (Częstochowa), *Kultura obrad sejmku Rzeczypospolitej w XVIII wieku*; Andrej Matsuk (Mińsk), *„Niezrywane” sejmiki w Wielkim Księstwie Litewskim za panowania Augusta III*; Dorota Dukwicz (Warszawa), *Początki kształtowania się stronnictwa królewskiego na Litwie (kampania sejmikowa 1773 roku)*; Richard Butterwick (Londyn), *Czy stronnictwo królewskie było bezprogramowe?*; Andrzej B. Zakrzewski (Warszawa), *Sejmiki litewskie epoki Sejmku Wielkiego: między tradycją a innowacją*; Valdas Rakutis (Wilno), *Organy władz centralnych Rzeczypospolitej Obojga Narodów a instytucje państwowe Wielkiego Księstwa Litewskiego w drugiej połowie XVIII wieku*; Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Wilno), *Od 3 maja do 20 października: problem „złania się” instytucji państwowych Litwy i Polski*.

W drugiej części konferencji „Wielkie Księstwo Litewskie w kontekście wyzwań geopolitycznych” wygłoszono następujące referaty: Ki-

rill Kochegarov (Moskwa), *Księżę Grzegorz Ogiński a car Piotr I w czasie wielkiej wojny północnej*; Gintautas Sliesoriūnas (Wilno), *Zarządzanie biskupstwem wileńskim z Prus Wschodnich w czasie wielkiej wojny północnej (w latach 1707–1709)*; Boris Nossov (Moskwa), *Wielkie Księstwo Litewskie a Rosja w przededniu i w czasie pierwszego rozbioru Rzeczypospolitej*.

Obrady pierwszego dnia konferencji zamknęła dyskusja „Konstytucja 3 Maja i Zaręczenie Wzajemne Obojga Narodów w historii Litwy”.

W trzeciej części konferencji „Między barokiem a oświeceniem: przestrzeń przemian kulturowych” wygłoszono następujące referaty: Auksė Kaladžinskaitė (Wilno), *Upowszechnienie idei wileńskiej szkoły barokowej w województwie inflanckim, połockim i witebskim*; Dalius Viliūnas (Wilno), *Fizjokratyzm w kontekście intelektualnych tradycji i innowacji Wielkiego Księstwa Litewskiego*; Dalia Ramonienė (Wilno), *Oddźwięki idei oświeceniowych w środowisku tradycyjnego życia średniej szlachty*; Jolita Sarcevičienė (Wilno), *A. K. Sapieha i jego diariusz: profil osobowości*; Magdalena Ślusarska (Warszawa), *Przemiany życia kulturalnego Wilna w czasach stanisławowskich*; Natalia Slizh (Grodno), *Rozwód — odzwierciedlenie się zmian w tradycjach rodzin szlacheckich XVIII wieku*; Olga Mastianica (Wilno), *Wychowanie patriotyczne kobiet w dyskursie publicznym w końcu XVIII wieku*.

Ostatnie posiedzenie konferencji było poświęcone zmianom w sektorze publicznym w XVIII wieku. Wygłoszono następujące referaty: Aivas Ragauskas (Wilno), *Między pospółstwem a państwem: przemiany w elicie władzy miasta Wilna w XVIII wieku*; Aliaksandr Dounar (Mińsk), *Samorząd miasta Prużan w 7–8 dziesięcioleciu XVIII wieku*; Irina Kiturko (Grodno), *Działalność Komisji Skarbowej Wielkiego Księstwa Litewskiego wobec modernizacji gospodarczej w drugiej połowie XVIII wieku*; Arvydas Maciulevičius (Wilno), *Między tradycjami a innowacjami: Żydzi w strukturze gospodarczej Wielkiego Księstwa Litewskiego XVIII wieku*; Domininkas Burba (Wilno), *Specyfika przestępstwa rozboju w aktach powiatu wileńskiego XVIII wieku*; Eduardas Brusokas (Kowno), *Deputacja bezpieczeństwa publicznego Wielkiego Księstwa Litewskiego w roku 1794 (organizacja i cechy działalności)*.

[Ramunė Šmigelskytė-Stukienė]

KONFERENCJE 2012

W dniach 24–26 kwietnia 2012 r. w Rzeszowie i Przemyślu odbyła się konferencja naukowa: *Poezja okolicznościowa lat 1730–1830 w Polsce. Nowe (?) perspektywy badawcze*. Organizatorami konferencji były: Zakład Literatury Staropolskiej i Polskiego Oświecenia Uniwersytetu Rzeszowskiego oraz Zakład Historii Literatury Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu.

Pomysłodawcy konferencji pragnęli zwrócić uwagę na to, że na przestrzeni ostatnich lat ukazały się zbiory poezji okolicznościowej poświęcone kluczowym dla polskiego oświecenia wydarzeniom historycznym. Gromadzą one znane, mało znane lub pozostające dotąd poza obiegami badawczymi teksty literackie autorstwa uznanych, zapoznanych, niedocenionych albo słusznie skazanych na zapomnienie twórców oraz teksty anonimowe. Antologie te oraz inne prace archiwalno-źródłowe powstałe w latach 1990–2010 pozwalają z jednej strony pokusić się o ogólne wnioski na temat najważniejszych kierunków funkcjonowania oraz rozwoju poezji inspirowanej wydarzeniami życia publicznego, lub prywatnego XVIII i początków XIX stulecia, w tym sprecyzować formułę okolicznościowości poetyckiej czasów oświecenia, z drugiej zaś strony zachęcają do szczegółowych analiz zawartych w nich utworów. Organizatorzy konferencji zaproponowali szeroką formułę pojęcia „poezja okolicznościowa”, spodziewając się, że w trakcie debaty skryształizują się propozycje określonych definicji tego terminu. Mieli oni także nadzieję na to, że podczas sesji pojawią się wystąpienia pozwalające na rozpoznanie pomijanych dotąd aspektów tego nurtu literatury oświeceniowej, zwłaszcza w jej początkach, a więc w okresie saskim, oraz w fazie zmierzchu całej formacji, szczególnie w latach 1807–1830.

Dyskusja nad polską poezją okolicznościową lat 1730–1830 może stanowić jednocześnie dogodny punkt wyjścia do przemyślenia tych propozycji badań literaturoznawczych, które redefiniują charakterystyczne dla okresu stanisławowskiego i postanisławowskiego zjawiska i procesy kulturowe. Dociekania naukowe tak ukierunkowane mają szansę na inicjowanie nowych syntez historycznoliterackich, których jednym z głównych problemów będzie pogłębienie rozumienia czasowych i przestrzennych relacji między różnymi formacjami kulturowymi, precyzyjniejsze rozgraniczanie sarmatyzmu i oświecenia oraz oświecenia i romantyzmu. Badanie poezji okolicznościowej może też ożywić studia nad przemianami społecznymi zachodzącymi w Polsce od czasów saskich po wybuch powstania listo-

padowego. Organizatorzy konferencji mają nadzieję, że na te i inne problemy badawcze rzuci nowe światło debata szerokiego grona badaczy specjalizujących się nie tylko w twórczości okolicznościowej, ale też w inny gałęziach wiedzy o literaturze staropolskiej i oświeceniowej.

[Roman Magryś]

W dniach 17–18 września 2012 r. odbędzie się międzynarodowa konferencja naukowa, pod honorowym patronatem władz Polskiej Akademii Umiejętności, *Władysław Konopczyński jako badacz dziejów XVIII wieku*; organizatorami są Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego i Instytut Historii PAN. Planowane są następujące referaty: Andrzej Wierzbicki (Warszawa), *Władysław Konopczyński wobec procesów reorientacyjnych w polskiej historiografii pierwszych dziesięcioleci XX w.*; Kirill Koczezarow (Moskwa), *Stosunki międzynarodowe w Europie Wschodniej w ostatnich latach XVII w. — pierwszej ćwierci XVIII w. w pracach Władysława Konopczyńskiego*; Jacek Burdowicz-Nowicki (Warszawa), *Szwecja a Polska w dobie wielkiej wojny północnej w ujęciu Władysława Konopczyńskiego — inspiracje, refleksje, recepcja*; Andriej Macuk (Mińsk), *Wielkie Księstwo Litewskie w dziele Władysława Konopczyńskiego „Polska w dobie wojny siedmioletniej”*; Boris Nosow (Moskwa), *Metodologiczne problemy w Konopczyńskiego „Dziejach Polski nowożytnej”, „Konfederacji Barskiej” i artykułach ze schyłku życia*; Maciej Janowski (Warszawa), *Problemy edycji „Historyki” Władysława Konopczyńskiego*; Jerzy Dygdała (Toruń), *Władysław Konopczyński jako edytor*; Monika Wyszomirska (Toruń), *Atrybucje autorskie Władysława Konopczyńskiego*; Maria Czeppe (Kraków), *Portret Augusta III w dziełach Władysława Konopczyńskiego*; Hans Jürgen Bömelburg (Giessen), *Władysław Konopczyński a unia polsko-saska*; Michael G. Müller (Halle-Wittenberga), *Władysław Konopczyński i problem liberum veto*; Tomasz Szwaciński (Warszawa), *Sprawa porwania przez Rosjan szpiega pruskiego Lamberta (1757) w twórczości Władysława Konopczyńskiego*; o. Paweł Zajac OMI (Poznań), *Czego nuncjusz nie wiedział o polskim parlamentaryzmie? Konfrontacja depesz Giovanni Archettiego z badaniami ustroju Polski Władysława Konopczyńskiego*; Wojciech Kriegseisen (Warszawa), *Dysydenci w badaniach Władysława Konopczyńskiego*; Tomasz Ciesielski (Opole), *Problematyka wojskowości polsko-litewskiej w XVIII w. w pracach Władysława Konopczyńskiego*; Özlem Akay-Dinç (Ankara), *Władysław Konopczyński jako badacz stosunków polsko-tureckich i turecko-rosyjskich na tle historiografii tureckiej (na podstawie dzieł: „Polska a Turcja” i „Konfederacja Barska”)*; Jacek Kordel (Warszawa), *Austria lat 1740–1763 w pracach Władysława Konopczyńskiego*;

Dorota Dukwicz (Warszawa), *Warsztat badacza wieku XVIII w „Historyce” Władysława Konopczyńskiego*; Łukasz Galas (Warszawa), *Literatura polityczna Konfederacji Barskiej w badaniach Władysława Konopczyńskiego*; Zofia Zielińska (Warszawa), *Portret Stanisława Augusta w „Konfederacji barskiej” Władysława Konopczyńskiego*; Piotr Biliński (Kraków), *Odbicie badań nad wiekiem XVIII w „Dziennikach” Władysława Konopczyńskiego*.

[Drota Dukwicz]

W ramach organizowanych przez Katedrę Historii Literatury Oświecenia i Romantyzmu Wydziału Polonistyki UJ „Kolokwiów Krakowskich” planowany jest cykl czterech jednodniowych konferencji na temat: *Estetyka dzieła. Eklektyzmy, synkretyzmy, uniwersa*. Poświęcone będą one współwystępowaniu w ramach konkretnych tekstów z epoki oświecenia i romantyzmu różnych kategorii estetycznych, estetyczno-genologicznych, form gatunkowych, stylistycznych, wykładników różnych prądów literackich, tradycji itp. Pierwsze spotkanie z tego cyklu przewidziano na 11 października 2012 r., następne trzy na pierwszą połowę 2013 roku.

[Roman Dąbrowski]

W dniu 17 października 2012 r. w Krakowie odbędzie się konferencja naukowa *Europa napoleońska a wojna 1812 r.*; organizatorzy: Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego wspólnie z Konsulatem Francji w Krakowie.

[Katarzyna Kuras]

W dniach 17–18 października 2012 r. w Krakowie odbędzie się międzynarodowa konferencja naukowa *W kręgu rodziny epok dawnych. Rytm życia, rytmy codzienności — Dzieciństwo*; organizatorem jest Instytut Historii Uniwersytetu Pedagogicznego. Celem konferencji będzie próba uchwycenia wymiaru świata dziecięcego w kontekście uwarunkowań historycznych, antropologicznych i kulturowych. Nasze zainteresowania koncentrować się będą przede wszystkim na sferze emocjonalnej i materialnej dzieciństwa — kwestii relacji rodzinnych i więzi emocjonalnych, stosunku do dziecka w rodzinie i poza nią, przestrzeni prawnej, społecznej i edukacyjnej, w której funkcjonowało dziecko. W obszarze naszych badań znajdują się również zagadnienia codzienności — żywienia, higieny, stanu zdrowia, dziecięcych zabaw oraz tradycji i zwyczajów rodzinnych związanych z narodzinami, chrztem, wychowaniem i śmiercią dziecka. Chcielibyśmy także zwrócić uwagę na dzieciństwo ja-

ko odrębną kategorię kulturową — kształtowanie się pojęcia dzieciństwa i jego odzwierciedlenie w historii, antropologii, literaturze i sztuce epok dawnych.

[Bożena Popiołek]

W dniach 22–23 października 2012 r. w Warszawie odbędzie się interdyscyplinarna konferencja *Publiczne, prywatne, intymne w kulturze XVIII wieku*. Organizatorami są Pracownia Literatury Oświecenia IBL PAN i Polskie Towarzystwo Badań nad Wiekiem Osiemnastym. Pole problemowe konferencji obejmuje zagadnienia, które dotychczas nie były przedmiotem systematycznych badań nad epoką oświecenia: 1) zakresy, sposoby rozróżniania i rozumienia sfer i zjawisk wymienionych w tytule konferencji; 2) rola tych zjawisk w przestrzeni publicznej, w życiu zbiorowym i indywidualnym; 3) kulturowe tradycje, wzorce, normy (zakazy, nakazy) przedstawiania spraw publicznych, prywatnych i sfery intymnej oraz mówienia o nich; 4) sposoby przedstawiania w różnych typach wypowiedzi i w różnych sztukach tego, co publiczne, prywatne, intymne; 5) publiczne, prywatne, intymne jako przedmiot refleksji w estetyce epoki; 6) relacje między prywatnością i intymnością a problemami podmiotowości, subiektywności, indywidualizmu, jednostkowego doświadczenia; 7) publiczne, prywatne i intymne a pojmowanie człowieka (rozumienie natury ludzkiej); 8) problem zmiany lub ciągłości w traktowaniu i przedstawianiu tych sfer w odniesieniu do tradycji staropolskiej; 9) kwestia trwałości lub zmienności podejścia do wymienionych zjawisk w epoce oświecenia.

Przewidziano następujące referaty: Teresa Kostkiewiczowa, *Publiczne, prywatne, intymne — wstępne uwagi o sposobach rozumienia w XVIII wieku*; Arkadiusz Stasiak, *Szczyście we wspólnocie a poza nią*; Bożena Marzurok, *O prywatnych humorach, chimerach oraz niecierpliwości w moralnych wskazaniach i przestrożach dla osób publicznych*; Dariusz Rolnik, *O miejscu życia publicznego w przestrzeni prywatnej obywateli czasów stanisławowskich na przykładzie listów Izabeli Swieykowskiej z domu Dunin-Karwickiej do męża Leonarda (1783–1792)*; Agata Wdowik, *„Towarzystwa ludzi działane są przyjaźnią lub strachem” — polemika Krasickiego z Rousseau na przykładzie „Powieści wschodnich”*; Bożena Popiołek, *Co między mężem i żoną jest, tego nikt wiedzieć nie powinien. Intymność w źródłach czasów saskich*; Paweł Kaczyński, *Życie seksualne jako obiekt krytyki i źródło inwektyw w literaturze czasów stanisławowskich*; Agnieszka Jakuboszczak, *Matka — córka — siostra. O intymności i prywatności w kobiecych relacjach w świetle korespondencji wielkopolskich rodzinach szlacheckich*; Renata Dampc-Jarosz

Opuścić własne wnętrze". Prywatne i intymne na cenzurowanym w listach pisarek niemieckich ostatniej dekady XVIII wieku; Marcin Cieński Prywatne i intymne w przestrzeni ogrodu. Doświadczenie realne i kreacja literacka 1760–1820; Paweł Konieczny, Plantacja i Williamsburg — rytmy roku zamężnych plantatorów osiemnastowiecznej Wirginii; Agata Ročko, Intymizm w polskich relacjach wspomnieniowo-diariuszowych końca XVIII wieku; Jolita Sarcevičienė, Prywatność i publiczność w dziennikach Antoniego Kazimierza Sapielhy; Katarzyna Kuras, Prywatność na dworze królowej Francji. Przykład Marii Leszczyńskiej; Jolanta Czerzniewska, Claude-Henrie Watel według Greuza. Amator w gabinecie sztuki — figura publiczna w kulturze francuskiego Oświecenia; Izabela Gawrońska-Meler 1. Smutek i czarna melancholia... lub 2. W grobie żyjących długi czas zamknięta...; Artur Ziontek „Życie przeżyć słodko, mile...”. Poetycki dialog Tomasza Kajetana Węgierskiego i Michała Kazimierza Ogińskiego.

Pierwszego dnia konferencji, 22 października, w godzinach 16.00–18.00 zaplanowane jest Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze Członków Polskiego Towarzystwa Badań nad Wiekiem Osiemnastym. Szczegółowe informacje i zaproszenia na Zebranie zostaną rozesłane Członkom indywidualnie.

[Anna Grześkowiak-Krwawicz]

W dniach 5–6 grudnia 2012 r. w Krakowie odbędzie się konferencja naukowa *Historia — Pamięć — Tożsamość w edukacji humanistycznej*; organizatorami są Instytut Historii i Instytut Filologii Polskiej Uniwersytetu Pedagogicznego. Celem konferencji będzie debata nad następującymi zagadnieniami — pamięć jednostki i pamięć zbiorowości, tradycje kulturowe i historia jako przedmiot pamięci zbiorowej i indywidualnej, pamięć pokoleń — tradycja i obyczaj jako forma pamięci, źródła historyczne jako nośniki pamięci (pamiętniki, relacje, dzienniki, sylwy, testamenty), pamięć miejsca i miejsca pamięci (przesiedlenia, migracje, emigracje), upolitycznienie pamięci i historii, manipulacja i sterowanie pamięcią, trauma — pamięć zbiorowości i pamięć jednostki, pamięć w kulturze i literaturze, pamięć w edukacji humanistycznej, pamięć w procesie dydaktycznym — jak uczyć o pamięci.

[Bożena Popiołek]